

KIỆT TÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI
GRIGORI GORIN

Vụ án Êrôtxtơrát

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

VỤ ÁN ÊRÔTXƠÁT

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

GRIGÔRI GÔRIN

VỤ ÁN ÊRÔTXTORÁT

KỊCH HAI HỒI

MINH NGỌC dịch

**NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU
HÀ NỘI - 2006**

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật và giới thiệu với bạn đọc Việt Nam suốt hơn nửa thế kỷ qua, có ảnh hưởng lớn không chỉ về Sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung. Tất nhiên tiếp nhận và giao lưu văn hoá nghệ thuật không diễn ra một chiều mà tác động qua lại.

Bắt đầu từ các tác phẩm cổ đại Hy Lạp, Trung Quốc, Ấn Độ với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch như: Exkhin, Ōripit, Xôphốc, Vương Thừa Phủ, Kalidax... bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của Sân khấu thế giới như thời đại Phục Hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất như Sếchxpia, Sinlơ, Môlie, Coóc-nây, J.Gôt, Gôgôn, Ípxen, Muxxê, Ghenman, B.Brếch, Sêkhốp,

Béckett, Raxin, Jăng Anui, Camuy, Tăo Ngu... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tác phẩm của ba tác giả Sân khấu Việt Nam: Đào Tấn, Nguyễn Huy Tưởng, Nguyễn Đình Thi có mặt trong Tủ sách Kiệt tác Sân khấu thế giới đã đáp ứng đòi hỏi của đông đảo bạn đọc.

Nhà xuất bản Sân khấu cảm ơn Hội đồng tuyển chọn gồm các nhà Sân khấu học tiêu biểu do NSND Trọng Khôi - Chủ tịch Hội nghệ sĩ Sân khấu Việt Nam làm Chủ tịch và Công ty Minh Thành - Bộ Chỉ huy Quân sự TP Hồ Chí Minh đã giúp đỡ tận tình, trách nhiệm cao để Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

NHÂN VẬT

NGƯỜI NHÀ HÁT

TIXAPHEC

Nguyên soái Êphétx

KLÊMENTIN

Vợ Tixaphéc

KLÊÔNG

Nhiếp chính Êphétx

ÊRÔTXƠÁT

KRIXIP

Người cho vay lãi

ÊRITA

Nữ tư tế

NGƯỜI COI NGỤC

CÔNG DÂN ÊPHETX I

CÔNG DÂN II

CÔNG DÂN III

NÔ LỆ I

NÔ LỆ II

Địa điểm: Thành Êphetx

Thời gian: 356 Trước Công nguyên.

PHẦN MỘT

CẢNH 1

(Người Nhà hát đặt một cây nến cắm trên giá bằng đồng và ánh sáng mờ đục của ngọn nến soi rõ những đường nét của một xà lim trong ngục tối).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Nhà ngục ở Êtôta. Một cái túi bằng đá. Hầm tối. Người cổ Hy Lạp dùng tài năng của mình để dựng lên những lâu đài, cung điện nguy nga chứ không phải để xây những nhà ngục. Vì thế dù ở thời đại nào đi nữa thì nhà ngục cũng đều xây cất rất thô sơ.

(Tìm chỗ để ngồi, nhưng không có, đành đi về phía tiền đài. Từ trong hậu trường có tiếng chửi rủa âm ỉ. Cửa ngục mở và một người mạnh khỏe,

người canh ngục dẫn Êrôtxtorát vào xà lim. Êrôtxtorát mệt lả, áo dài rách tả tơi, mặt mũi và tay chân thâm tím. Khi dẫn hắn vào, người coi ngục đẩy Êrôtxtorát ngã sòng soài xuống sàn đá).

ÊRÔTXTORÁT: - Mày mà cũng dám đánh tao à?

NGƯỜI COI NGỤC: - Câm đi; đồ đê tiện, tao sẽ giết mày! Mà tại sao bọn lính chúng nó lại lôi cổ mày ra khỏi đám đông ấy chứ. Họ có thể giết mày ngay lúc đó, ở chính quảng trường ấy! Nhưng họ không làm thế vì họ tôn trọng pháp luật và dẫn mày vào đây để tao phải bắn tay vì mày...

ÊRÔTXTORÁT: - Dù sao thì mày cũng không có quyền đánh tao. Tao là dân tự do chứ không phải nô lệ.

NGƯỜI COI NGỤC: - Thôi câm họng đi! Người gì cái thứ mày! Đồ chó đại! Đốt đèn thờ? Ai có gan làm chuyện đó? Nhưng thôi... Ngày mai người ta sẽ cột chân mày vào cổ xe và bụng mày sẽ trượt trên đá sỏi? Cứ tin rằng tao rất khoái xem cái trò hấp dẫn ấy.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Sữa nữa đi! Cứ sữa nữa đi! Đồ
canh ngực! Hôm nay thì tao còn chịu
đựng được những lời cay độc hơn nữa
kia. *(Ngồi dậy)* Ôi! Sao vai của tôi! Bọn
chúng chỉ còn thiếu cách bẻ gãy tay
mình nữa thôi... cho tao ngậm nước.

NGƯỜI COI NGỰC: - Sao? Cái gì?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Nước! Khát khô cả cổ. Còn phải
rửa những vết thương nữa, nếu không
sẽ mưng mủ lên nữa!

NGƯỜI COI NGỰC: - Này, đồ vô dụng! Mày điên thật
rồi. Ngày mai người ta sẽ treo cổ mày
lên, thế mà hôm nay còn ngồi ca cẩm
những vết thương của mày...

ÊRÔTXTƠRÁT: *(Thét lớn)* - Mang ngay nước lại đây.
Mày có bốn phận phải làm việc đó!
*(Người coi ngực lại gần hắn và cho
hắn cái tát).*

NGƯỜI COI NGỰC: - Này nước này! Này nước
này! Mày còn muốn gì nữa. *(Chuẩn bị
đi ra).*

ÊRÔTXTƠRÁT: - Khoan đã, tôi có việc muốn bàn với
anh.

NGƯỜI COI NGỰC: - Chẳng có việc gì phải bàn với
mày cả.

ÊRÔTXTORÁT: - Đợi đã nào! anh có thấy cái gì đây không? *(Giơ ra một đồng tiền bằng bạc)* Bạc Châu Phi chính cống nhé! Anh sẽ được đồng bạc này. Nếu anh chịu giúp tôi một việc.

NGƯỜI COI NGỰC: *(Mỉm cười)* - Tao sẽ có được nó bằng cách này này... *(Cúi xuống bên Êrôtxtorát)*

ÊRÔTXTORÁT: - Cách ấy thì dừng lòng.

NGƯỜI COI NGỰC: *(Cúi xuống thấp hơn)* - Mà muốn chơi nhau với tao chắc, đồ đê tiện! Nào! Nào! *(Hất giơ tay ra)* Đưa đây!

ÊRÔTXTORÁT: - Dừng hòng! Cách ấy thì dừng hòng! *(Hất nuốt chửng đồng tiền vào bụng)*. Bây giờ phải chịu khó đợi đến khi tao chết đã...

NGƯỜI COI NGỰC: *(Ngạc nhiên)* - À! mà... *(Hất nhìn Êrôtxtorát một giây suy nghĩ xem còn có cách nào khác để lấy đồng tiền. Sau đó hất nhổ toẹt bãi nước bọt, quay ra định đi)*.

ÊRÔTXTORÁT: - Đứng lại đã!

NGƯỜI COI NGỰC: - Thế nào?

ÊRÔXTORÁT: - Tôi còn một đồng tiền nữa (*Giơ đồng tiền ra, người coi ngục tìm cách lại gần*). Bỏ cái trò ấy đi! Tôi thề với anh rằng đồng bạc này sẽ lại nằm cạnh đồng trước. Thế nào? Anh có nghe tôi không? Sao? Đừng bắt tôi phải nuốt nhiều tiền vào cái dạ dày lép kẹp.

NGƯỜI COI NGỤC: (*Đấu dịu*) - Thế anh muốn gì nào?

ÊRÔXTORÁT: - À, thế thì lại là chuyện khác. Anh có biết nhà lão cho vay lãi Krixíp ở đâu không?

NGƯỜI COI NGỤC: - Có biết.

ÊRÔXTORÁT: - Anh đến đó và nói với Krixíp rằng tôi mời lão ta vào đây.

NGƯỜI COI NGỤC: - Lại còn định nặn ra cái trò gì nữa? Anh tưởng một người tử tế lại chịu vào ngục tôi này để gặp cái hạng người đê tiện như anh à?

ÊRÔXTORÁT: - Lão ta sẽ đến. Nói với hắn là ta đã tìm được một món rất hời. Món đó có thể đem lại cho hắn ta một gia tài đấy biết không? Khi nào Krixip tới đây ta sẽ cho đồng bạc... Còn nữa. (*Hắn giơ 1*

đồng tiền lên). Đây là đồng bạc thật chứ không phải rập bằng sắt tây như đồng tiền Êphext chiếm đóng đầu đây nhé. Thế nào, nghĩ gì vậy? Dễ phải đợi người ta tăng lương cho anh nữa chắc?

NGƯỜI COI NGỤC: - Tôi tin rằng cả đời tôi, tôi chưa hề gặp ai dễ tiện như anh. Nhưng thôi tôi sẽ đi... còn nếu anh mà định lừa tôi thì xin thần linh chứng giám. Tao sẽ mổ bụng mày và moi hết tất cả những gì trong đó ra (*Bỏ đi*).

(Êrôtxtorát vừa soa tay vừa đi đi lại lại. Người nhà hát theo hẩn).

ÊRÔTXTORÁT: - Sao ông bạn lại vào đây?

NGƯỜI COI NGỤC: - Tôi muốn biết cách đây 2.000 năm câu chuyện gì đã xảy ra ở Êphext.

ÊRÔTXTORÁT: - Chuyện đó dần. Tôi gì mà ông phải nhức đầu về những việc xảy ra đã lâu. Hay là ông cũng dính líu những chuyện ấy?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Có những việc lúc nào cũng làm cho người ta quan tâm và muốn hiểu rõ sự việc người ta còn phải nhớ lại những gì vừa mới xảy ra, xảy ra đã lâu hoặc trước đó nhiều năm.

ÊRÔTXTORÁT: - Dù sao thì đây đưa vào những việc xa xôi như vậy cũng không phải là khôn ngoan lắm đâu.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Rất tiếc là tôi lại không dính líu vào những chuyện đó. Tôi chỉ quan tâm đến phần lôgích của sự phát triển sự việc.

ÊRÔTXTORÁT: - Thế ra chúng tôi là cái thứ để cho anh nghiên cứu chắc.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đúng thế! Cũng như sau này những người kế tục chúng tôi sẽ nghiên cứu chúng tôi.

ÊRÔTXTORÁT: - Thế bây giờ anh muốn biết cái gì?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Anh có sợ không?

ÊRÔTXTORÁT: (*Vẻ khiêu khích*) - Không.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đó là cách trả lời của những người viết sử. Còn sự thực.

ÊRÔTXTORÁT: - Sợ, sợ chứ. Nhưng không phải như lần vừa rồi. Vừa rồi là lần sợ thứ tư.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Sao lại lần thứ tư?

ÊRÔTXTORÁT: - Vì tôi đã trải qua ba lần sợ hãi. Lần thứ nhất khi trong đầu tôi nảy ra ý nghĩ về cái việc mà tôi đã làm. Đó là nỗi khiếp sợ trước ý nghĩ liêu lĩnh của

minh. Nó cũng chưa ghê gớm lắm đâu, cho nên niềm mong ước vinh quang của tôi đã thắng. Lần thứ hai ở trong đền thờ khi tôi tưới dầu lên tường và châm mỗi lửa. Lần này tôi sợ hơn lần trước. Tay run lên, cổ họng khô cháy và líu cả lưỡi lại. Tuy vậy cũng chưa phải là lần khiếp sợ nhất. Và tôi đã uống rượu để nhận chìm nỗi kinh hoàng đó xuống. Chỉ vài chén thôi, ngần ấy tuy chưa đến mức say nhưng đủ để qua cơn khủng khiếp. Ghê gớm nhất là lần thứ ba khi ngôi đền bốc cháy. Những xà đỡ mái đã sập, và một cái cột đổ xuống. Nó đổ xuống như một cây sồi bị chặt và cái đầu trụ bằng đá vỡ tan ra từng mảnh. Khắp nơi người ta đổ xô lại. Chưa bao giờ, chưa có một ngày hội nào ở Êphetx lại đông người tụ tập đến như vậy. Đàn bà, trẻ con, bọn nô lệ, bọn Ba tư... ngựa xe, người giàu kẻ nghèo, tất cả dân cư Êphetx đổ xô vào ngọn lửa của tôi. Họ kêu la than khóc, dứt áo... Thấy vậy tôi vội lao lên đồi cao và thét vào mặt họ:

"Các người! Tôi là Êrôtxtorát! Chính tôi vừa đốt cháy ngôi đền này! Chắc là họ đã nghe rõ tiếng kêu của tôi bởi vì bỗng nhiên tất cả trở nên yên tĩnh, chỉ còn nghe thấy tiếng lửa réo từ những chiếc xà rơi. Đám đông tiến lại phía tôi, im lặng và tiến lại gần. Lúc đó tôi đã nhìn rõ mặt họ. Mặt họ rùng rục như lửa đốt cháy. Nỗi kinh hoàng khủng khiếp nhất lúc đó đè nặng lên tôi. Nỗi kinh hoàng trước con người mà tôi không còn cách gì để đập nó đi được... Còn bây giờ là lần thứ tư tôi sợ, sợ cái chết. Nhưng cũng chính là lần tôi ít sợ hơn cả bởi vì tôi không tin vào cái chết.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Anh không tin? Anh định mong trốn khỏi phải trả món nợ này?

ÊRÔTXTORÁT: - Anh thấy đấy! Cho đến bây giờ tôi vẫn đang sống...

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đó là "Cho đến bây giờ"!

ÊRÔTXTORÁT: - Thế đầu tôi còn liên với cổ này là để làm gì? Phải nghĩ cách nào đó kéo dài cái "cho đến bây giờ" thành "cho đến vĩnh cửu" chứ!

(Sau bức tường có tiếng động. Tiếng la hét của đám đông đang tiến tới).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi sợ rằng anh không đủ thì giờ để suy nghĩ đâu? Êrôtxtorát! Kia kìa nhân dân đang ở trước cổng. Họ đã ulla vào trong ngục!... Họ vào đến đây bây giờ!

ÊRÔTXTORÁT: *(Hoảng sợ)* - Họ có quyền gì? Đây là bạo động. *(Thét lên)* Hồi binh lính! Canh ngục, cứu tôi với. *(Hắn chạy đi chạy lại trong xà lim)* Anh hãy làm một việc gì đó! Hãy ngăn họ lại!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi không có quyền can thiệp vào.

ÊRÔTXTORÁT: - Không thể như thế được! Họ phải tôn trọng pháp luật chứ!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Anh mà cũng nói đến pháp luật thì lạ thật *(Cửa bật mở vào ba người dân xông vào).*

ÊRÔTXTORÁT: - Các ông là ai? Các ông muốn gì... Các ông ra ngay!

CÔNG DÂN I: - Đi ra!

ÊRÔTXTORÁT: - Đồ rác rưởi! Đồ súc sinh ngu độn! Liệu hồn đấy, cứ thử động vào người tôi xem.

CÔNG DÂN III: - Lại còn dám sửa nữa kia! Quân đê tiện! Trói nó lại.

CÔNG DÂN II: (*Lại gần Êrôtxtôrát*) - Ra đi Êrôtxtôrát! Hãy đón cái chết cho xứng đáng vào.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Ai cho phép các người!? Đồ ngốc... (*Gần như khóc*) Đừng đụng vào tôi... Tôi van ông.

CÔNG DÂN II: (*Đặt tay lên vai Êrôtxtôrát*) - Ta đi thôi.

(*Klêông vào nhanh. Một người đứng tuổi, khoảng 50 tuổi cao lớn mặc áo choàng màu trắng*).

KLÊÔNG: (*Vẻ hách dịch với người công dân II*) - Buông hắn ra.

(*Những người dân trông thấy Klêông, vâng lời ông ta và buông Êrôtxtôrát ra*)
- Các người là ai?

CÔNG DÂN I: - Những công dân Êphext!

KLÊÔNG: - Tên các người là gì?

CÔNG DÂN II: - Thưa ngài sao vậy? Chúng tôi có danh vọng gì đâu... Tôi là thợ đục đá, anh này làm đồ gốm, còn anh này là thợ cạo.

(Chỉ công dân III).

KLÊÔNG: - Tại sao các người không cho ta biết tên.

CÔNG DÂN II: - Bởi vì chúng tôi không chỉ đại diện cho riêng mình, thưa ngài pháp quan, nhân dân cử chúng tôi đến đây.

KLÊÔNG: - Vậy nhân dân muốn gì?

CÔNG DÂN I: - Nhân dân muốn xử tội Êrôtxtôrát.

KLÊÔNG: - Ngày mai hoặc ngày kia sẽ mở phiên toà. Ngày nào sẽ do ta quyết định.

CÔNG DÂN I: - Nhân dân rất sôi sục căm phẫn và cho rằng không có lý do gì để trì hoãn.

CÔNG DÂN II: - Tay tôi đã ngứa ngáy vì quân khốn nạn này.

KLÊÔNG: *(Giận giữ chặt ngang)* - Nhân dân đã chọn ta là pháp quan của họ. Hay là đối với dân Êphext, Klêông không còn có giá trị gì cả. Trong trường hợp đó hoặc là các người đuổi ta khỏi Êphext, hoặc là các người nghe ta. Nhưng mà chừng nào ta còn làm pháp quan thì trật tự và luật pháp phải được tôn trọng. Hãy đi nói lại với những người đã cử các anh lại đây như thế.

CÔNG DÂN I: - Chúng tôi sẽ nói với họ, nhưng không biết trước được là họ sẽ quyết định ra sao.

KLÊÔNG: - Ta không cho phép bạo động! Tất cả đều phải tuân theo luật pháp. Trong đó có nói "Kẻ nào giết phạm nhân trước khi toà tuyên án thì chính kẻ đó bị xử tội chết". Quyết định đó đã được Hội đồng đại biểu nhân dân thông qua và không ai có quyền thay đổi. Êrôtxtơrát sẽ bị mang ra xử! Ta hứa với các người như vậy! Hay các người không tin ở ta?

CÔNG DÂN II: - Chúng tôi tin vào vị pháp quan của mình. Ngài chưa bao giờ lừa dối chúng tôi cả!

CÔNG DÂN III: *(Với Êrôtxtơrát)* - Rồi mày sẽ biết tay chúng tao!

(Những công dân ra. Một lát. Klêông và Êrôtxtơrát vẫn lặng lẽ nhìn nhau. Klêông bình thản và có vẻ tò mò nhìn Êrôtxtơrát. Còn hấn sau cơn hoảng sợ, hấn đã tỉnh lại và nhìn Klêông với vẻ thách thức).

ÊRÔTXTƠRÁT: - Xin chào Klêông.

(Không im lặng).

ÊRÔTXTÔRÁT: - Xin chào Không! Hay là ngài cho rằng chào đáp lại một công dân Êphéxt là điều xỉ nhục chăng?

(Không vẫn im lặng).

ÊRÔTXTÔRÁT: - Sao thế? Thôi được, chúng ta cùng im lặng vậy, mặc dù đó là điều ngu xuẩn, nên nhớ là ngài đến với tôi chứ không phải ngược lại đâu nhé.

KLÔNG: - Chúng ta sẽ nói sau. Ta muốn nhìn anh thật kỹ.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Ngài không ngờ lại gặp một thằng người chứ gì; để ngài cho là tôi sẽ nổi gai hay mọc sừng ra chắc?

KLÔNG: - Không, ta hình dung anh cũng gần như thế này. Nhưng ta vẫn cứ nghĩ là anh phải có cái mặt đầy trứng cá.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tại sao vậy?

KLÔNG: - Ta nghĩ như vậy.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Không, không, mặt tôi sạch sẽ, răng tôi trắng và cơ thể tôi khỏe mạnh.

KLÔNG: - Rồi sao nữa? Như vậy lại càng khôn

khổ cho anh. Ngày mai chắc chắn cái cơ thể kia sẽ bị quăng xuống vực Hêrôxtorát, có phải chính anh muốn như vậy không?

ÊRÔTXTORÁT: (Ác ý) - Tên tôi là Êrôxtorát, đừng có vờ quên tên tôi.

KLÊÔNG: - Tên người sẽ bị quên đi.

ÊRÔTXTORÁT: - Không; tên tôi sẽ sống mãi mãi với năm tháng. Còn tên ngài, không, sợ dĩ người ta nhớ đến là vì chính ngài là người đã sử tôi.

KLÊÔNG: - Ta mong rằng, những người kế tục sau này sẽ đối sử đúng mức với ta trong cái chức vụ bất hạnh này. Thôi câu chuyện về sự vĩnh cửu cũng đã đủ rồi đấy, Êrôxtorát, chỉ còn một đêm thôi, tốt hơn là hãy nói về bản thân mình đi, Quan toà cần phải biết anh là ai và từ đâu tới.

ÊRÔTXTORÁT: - Xin sẵn sàng! Tên tôi là Êrôxtorát con của Xtêtoriông sinh ở Êphext, công dân tự do, năm nay 32 tuổi, nghề nghiệp thương nhân. Tôi bán rau củ,

cua cá, len dạ ở chợ... Có 2 nô lệ và 2 con bò đực. Nô lệ thì đã chạy trốn cả rồi, còn bò thì đã chết. Tôi bị phá sản. Phỉ nhổ vào cái nghề buôn bán và trở thành người đốt đèn thờ chuyên nghiệp.

KLÊÔNG: - Có ai cộng tác với anh không?

ÊRÔXTORÁT: - Không, một mình tôi làm tất.

KLÊÔNG: - Đừng tìm cách nói dối. Nếu không, cục hình sẽ moi được sự thật ra đấy.

ÊRÔXTORÁT: - Xin thề rằng chỉ có một mình tôi. Ngài hãy nghĩ kỹ xem, có ai đại gì lại đem chia sẻ vinh quang của mình cho người khác.

KLÊÔNG: - Anh làm thế nào mà lọt được vào trong đền thờ.

ÊRÔXTORÁT: - Như mọi khi - bằng cửa chính. Tôi vào từ chiều và nấp ở hậu cung. Đến đêm, khi các vị tư tế đi khỏi là tôi bắt đầu hành động.

KLÊÔNG: - Làm cách nào mà anh mang được dầu, mỗi lửa vào trong đền.

ÊRÔXTORÁT: - Công khai. Mọi người đều thấy cả.

Các vị tư tế chỉ chú ý đến các lễ vật quý giá của người giàu có ở trên bàn thờ, còn cái bình khốn khổ của tôi thì chẳng ai thèm ngó tới.

KLÊÔNG: - Lúc đó anh có say rượu không?

ÊRÔTXTORÁT: - Không, vài ngậm vào bụng thôi, cho thêm can đảm.

KLÊÔNG: - Các thầy thuốc có cho là anh bị điên không?

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi không hề đến thầy thuốc bao giờ. Có nghĩa là tôi không bị điên.

KLÊÔNG: - Một thương nhân láng giềng của anh có kể lại là có lần anh đã bị ngắt ở ngoài chợ.

ÊRÔTXTORÁT: - Không chỉ một lần đâu, Klêông; nhưng cũng không có nghĩa làm tôi bị động kinh. (Cười) Ôi! Câu chuyện thật buồn cười. Ông hãy nghe đây, tuy công việc buôn bán của tôi giảm sút và khi bọn chủ nợ cướp đi của tôi đến đồng xu cuối cùng thì tôi không từ bất cứ một việc gì miễn là có tiền, ông biết không? Theo luật lệ ngoài chợ của chúng ta thì không ai được phép vấy nước vào cá để

chúng không quấy và không có vẻ tươi hơn. Bọn coi chợ phạt rất nặng tội cả những tay buôn nào vi phạm vào luật lệ đó. Thế là tôi nghĩ ngay được cái trò vờ ngất ấy. Anh đang đứng cạnh quầy cá của anh và bất ngờ - hấp! Anh ngã đổ kênh, ngay trên đồng cá. Bọn thương nhân vô tình vội tưới đầy nước lên người anh. Thế là cá có nước và anh thì có tiền.

KLÊÔNG: - Cái trò ấy lâu đấy.

ÊRÔTXTƠÁT: - Đúng, nhưng bọn canh chợ phát hiện được cái trò ấy và chúng đã khiến tôi một trận nên thân.

KLÊÔNG: - Hình như anh vẫn thường bị khiến như vậy?

ÊRÔTXTƠÁT: - Khiến quá đi chứ. Người ta không chịu để cho người khác khôn hơn mình đâu.

KLÊÔNG: - Người ta không chịu được người khác coi mình là gốc. Anh có vợ chưa?

ÊRÔTXTƠÁT: - Có, nhưng đã li dị rồi. Têôphin vợ tôi là con gái lão Krixip đấy. Hắn gả con gái cho tôi để lấy mười ngàn đồng

và khi hỏi đến của hồi môn của cô ta tôi đã quên phắt đi là kèm theo tiền còn phải mang về nhà mình một cô vợ vừa xấu vừa điên... đã hết đâu, mới bốn tháng sau ngày cưới, ả ta đẻ luôn cho tôi một thằng con trai. Tôi vỡ lẽ ra là mình bị lừa và đưa đơn kiện hấn trước toà. Nhưng tên lừa đảo Krixip đã được kiện bằng cách thuyết phục người ta rằng tôi đã làm hại con bé vô tội của hấn trước khi cưới. Người ta cho li dị và theo như luật pháp hiện hành, tôi phải hoàn lại tất cả của hồi môn cho Krixip cộng với mười phần trăm tiền bồi ước. Một tên lừa đảo kinh tởm; hấn kiếm lời ngay trên lưng con gái hấn.

KLÊÔNG: - Ta thấy ngay là anh không gặp vận.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Đúng thế. Tôi chẳng gặp may trong việc tranh chấp, rút thẻ và chơi gà.

KLÊÔNG: - Và vì thế anh định báo thù người ta à?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tôi chưa hề báo thù ai, Klêông? Tôi chán ngấy cuộc sống vô danh này. Tôi

biết là tôi xứng đáng với số phận tốt hơn kia và đây! Hôm nay thì ai cũng biết đến tôi.

KLÊÔNG: - Anh chẳng bất hạnh! Hôm nay cả thành bang này đang nguyên rửa anh.

ÊRÔTXTORÁT: - Cho họ cứ rửa đi... Hôm nay họ nguyên rửa... Ngày mai họ sẽ thấy hay hay, sau một năm họ sẽ khoái và năm năm sau họ sẽ tôn thờ tôi. Tôi không đùa đâu! Một người dám thách thức cả thần linh như tôi? Cho đến nay đã ai dám làm việc đó? Ngoài thần Prômê-tê không còn có ai cả?

KLÊÔNG: (*Cáu*) - Đồ vô loại không được phép so sánh như thế! Prômê-tê lấy lửa của thần linh để cho con người. Còn mày dùng lửa để cướp đoạt của con người.

• Đền thờ Áctêmit kia là niềm tự hào của Êphext. Từ những ngày còn thơ chúng tao đã vui sướng về nó và giữ

• gìn nó bởi vì biết rằng trên mỗi hàng cột đá, mỗi hình trạm nổi trên những phù điêu kia là một trăm hai mươi năm lao động của con người. Nghe rõ chưa Êrôtxtorát? Một trăm hai chục

năm. Từng thế hệ qua đi. Những người thợ cả xây dựng và truyền lại cho con cái họ nghệ thuật của mình để sau này con cái lại truyền cho cháu chắt... Tại sao họ làm như vậy, có phải để cho bất cứ một tên vô lại nào đó bất thần biến tất cả thành tro bụi không? Không, Êrôtxtôrát người không hiểu gì con người cả! người ta sẽ quên tên người đi như quên những giấc mơ khủng khiếp.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Thì đã sao, để rồi xem...

KLÊÔNG: - Không xem gì hết. Tối mai người sẽ không còn nữa.

ÊRÔTXTÔRÁT: (*Thách thức*) - Để rồi xem.

KLÊÔNG: - Ta không hiểu người còn hy vọng vào cái gì nữa!

ÊRÔTXTÔRÁT: - Vào con người đó. Klêông!

KLÊÔNG: - Ai?

ÊRÔTXTÔRÁT: - Vào chính ngài đấy. Chính ngài vừa mới cứu tôi khỏi chết đó thôi.

(Klêông về nghi ngờ nhìn Êrôtxtôrát sau đó nhún vai tỏ vẻ không hiểu, rồi đi ra).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Có đúng là anh vẫn không mất hy vọng phải không Êrôtxtorát?

ÊRÔTXTORÁT: - Tất nhiên là không. Về điều này đã có một câu ngạn ngữ: "mất tiền anh sẽ giàu kinh nghiệm. Mất vợ anh sẽ được tự do. Mất sức anh sẽ thoát mái... Nhưng đừng bao giờ mất hy vọng, mất nó là mất hết".

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Nhưng người ta sẽ mang anh ra xử. Điều lôgích của sự việc là...

ÊRÔTXTORÁT: - Hãy để cái lôgích của anh đấy. Anh bạn ạ. Anh đúng là một quân sư tồi. Tại sao họ lại không giết ngay tôi đi ở trước đền thờ hay là ngay đây ở trong ngục này?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Vì lòng nhân đạo...

ÊRÔTXTORÁT: - Nếu nhân đạo thì sao ngày mai họ sẽ giết tôi?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Anh đã gây đau khổ cho người khác. Anh đã xúc phạm đến lòng tự trọng của họ và vì thế anh phải đền tội.

ÊRÔTXTORÁT: - Ngu xuẩn hết sức! Họ còn bị xúc

phạm hơn tôi hàng nghìn lần, thế mà họ ngoan ngoãn chịu đựng như những bầy cừu. Thử hỏi công bằng ở đâu khi chỉ vì người đàn bà bị chiếm đoạt mà người Hy Lạp đã phá huỷ thành Troia và tàn sát những người dân trong đó? Anh giải thích sự tàn bạo ấy cho tôi bằng cái lôgic nào hử? Mà đã hết đâu? Về sau lại chính Hôme đã ca ngợi họ trong trường ca Iliát. Không! Tôi cần sức mạnh chứ không cần lôgic. Hãy cho tôi cảm thấy có sức mạnh tôi sẽ bắt đầu thống trị sự việc và con người, rồi sau đó các triết gia sẽ bào chữa tất cả những gì đã xảy ra.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Có thể là như vậy. Nhưng dù sao thì sau này những triết gia khác sẽ phục hồi lại chân lý.

ÊRÔTXTORÁT: *(Cáu kỉnh)* - Cãi nhau với anh cũng vô ích thôi. Tôi còn ít thời giờ lắm. Không biết cái lão Krixip khôn nạn ấy đâu rồi? Anh dẫn hắn vào đây. Hắn bắt tôi phải đợi...

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi đến đây không phải để hầu hạ anh...

(Đi ra phía bên và tiếp tục theo dõi sự việc. Krixip vào - một lão già béo ị mặc áo choàng đỏ tía).

ÊRÔTXTORÁT: *(Reo vui)* - Ôi! Chào ông Krixip.

KRIXIP: - Mặc dù rất bận, ta không thể bỏ được cái thú nhổ toẹt vào cái mặt dơ bẩn kia của anh.

ÊRÔTXTORÁT: - Cú nhổ đi! Cái trò ấy bây giờ đối với tôi không có tác dụng gì.

KRIXIP: - Ta nói nghiêm chỉnh đấy! anh có biết ta bận đến thế nào không? Hôm nay có hàng từ đảo Krit về, ta phải đến để kiểm tra, rồi còn ra chợ rẽ vào chỗ bọn đổi tiền, sau đó, ra toà để xem họ xử hai con nợ của ta, ngoài ra lại còn cuộc gặp gỡ với một tay lái buôn Ba Tư về công việc... Nhưng vợ ta cứ níu lấy ta và hét lên Krixip bỏ tất cả đấy và đến gặp ngay Êrôtxtorát và nhổ vào mặt nó cho tôi! Làm sao có thể từ chối được yêu cầu của vợ ta cơ chứ *(nhổ vào mặt Êrôtxtorát)* của cô ấy đấy!

ÊRÔTXTORÁT: *(Lau mặt)* - Hãy nhổ lần nữa cho con gái ông rồi ta vào việc.

KRIXIP: - Con gái ta nó muốn chọc mù mắt và rút lưỡi anh đi.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tự ông cũng biết là làm thế không được. Tôi còn nhìn và nói với ông chứ.

KRIXIP: - Nói gì nữa hả! Đồ đê tiện số một kia!

ÊRÔTXTƠRÁT: - Về tiền, Krixip, để đây không phải là đề tài cho câu chuyện giữa chúng ta hay sao? Tôi còn nợ ông một trăm đồng.

KRIXIP: - Dĩ nhiên là anh phải trả. Anh bạn đê tiện kia nhưng ta sẽ nhận của anh bằng cách nào? Một tên bất lương như anh? Tóm lại là anh đốt ngôi đền đi để hòng quyt tiền nợ ta chắc?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tôi muốn trả nợ ông.

KRIXIP: (*Ngạc nhiên*) - Thôi đi! Mà trả nợ là tốt đấy. Xét ra thì trong mình anh cũng còn sót một mảnh lương tâm. (*Chia tay*) Đưa tiền đây.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tôi chỉ còn có hai đồng, nhưng lại chót hứa cho tên canh ngục mất rồi.

KRIXIP: - Nếu thế thì tao bắt buộc phải thực hiện yêu cầu của con gái tao. Giữa chúng ta chẳng còn gì để nói cả.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Khoan! tôi sẽ trả nợ ông với số lãi phần trăm mà ngay cả đến trong mơ ông cũng không hề thấy. Tôi muốn bán cho ông cái này.

(Giơ ra một cuộn bản thảo bằng giấy sợi cỏ).

KRIXIP: - Trong này có gì?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Bút tích của Êrôtxtơrát. Hồi ký của một người dám đốt ngôi đền nguy nga vĩ đại nhất thế giới. Trong này có tất cả: tiểu sử, thơ ca, triết học...

KRIXIP: - Tao không thèm cái trò lãng nhăng ấy.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Đồ ngốc! Tôi biếu ông toàn vàng ròng cả, mỗi một bản sao lại từ bản chính này sẽ mang lợi cho ông ít nhất ba trăm đồng.

KRIXIP: - Hãy giữ lấy số vàng ấy cho anh. Bây giờ làm gì có ai sống nổi bằng sáng tác. Thời buổi đảo điên thế này người ta ăn nhiều mà đọc ít. Bọn buôn bản thảo còn đang sống vất vưởng kia kìa, không ai tìm đọc Etxin cả. Aritxtôphan thì đang xuống giá. Mà

hắn là cái thá gì cơ chứ? Tác phẩm của Hômmе, Hômmе vĩ đại kia kia, đang còn nằm chất đống trong kho, ai người ta thêm mua loại chuyện lãng nhăng dở òm của anh.

ÊRÔTXTORÁT: - Ông dốt lắm Kirixíp! Xin lỗi ông! Chữ quả thật là ông ngốc thật. Tôi không hiểu một người sáng ý như ông mà đến nay lại chưa bị phá sản. Tại sao ông lại đem so sánh quạ với công cơ chứ. Tôi không giới thiệu với ông câu chuyện thần thoại sáo mòn nào đó mà là "Hồi ký của người đã đốt ngôi đền Actêmit ở Êphetx" Người ta sẽ tranh cướp ngay trên tay ông cái loại ấy. Hãy suy nghĩ kỹ đi, Krixíp! Chẳng lẽ những suy nghĩ của một siêu nhân như tôi lại không hấp dẫn sao! Bọn thị dân ấy chúng sẽ ngốn từng chữ từng dòng một cách khoái trá. Tôi đã thấy trước chúng đang đọc cho vợ con chúng nghe và các bà ấy đang co rúm người lại vì hồi hộp và sợ hãi như thế nào.

KRIXIP: (*Suy nghĩ*) - Những người cai trị thành bang sẽ cấm buôn bán bản thảo này.

ÊRÔTXTORÁT: - Càng hay, như vậy giá sẽ còn cao hơn nữa. Cửa cấm bao giờ cũng ngọt hơn và cũng đắt hơn!

KRIXIP: - Có vẻ anh cũng không đến nỗi ngu ngốc như người ta tưởng... Được rồi, đưa đây!

ÊRÔTXTORÁT: - Đưa đây là thế nào? Đưa đây!

KRIXIP: - Sao anh bảo anh trả nợ ta? Ta sẽ lấy cuốn này trừ nợ.

ÊRÔTXTORÁT: (*Ghê tởm*) - Thế nào? Ông muốn có sáng tác bất hủ này của tôi bằng một trăm đồng. Hãy lương thiện một chút. Krixip! Đây là nguyên bản! Trong này có chữ ký của tôi. Một nghìn đồng, không hơn không kém!

KRIXIP: - Sao? Một nghìn đồng! Lạy chúa! Tên này điên thật rồi! Một nghìn đồng!

ÊRÔTXTORÁT: - Hãy bình tĩnh nào? Không phải một nghìn đồng. Tôi nợ ông một trăm. Như vậy còn chín trăm. Đưa tay đây.

KRIXIP: - Anh định mò gì ở ta? Chín trăm đồng cái việc mò ám này? Ta sẽ tự hạ uy tín của mình đi.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Ông định trả bao nhiêu?

KRIXIP: - Bao nhiêu à? À này, anh cần tiền làm gì, ngày mai người ta sẽ xử anh.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Không phải việc của ông, tôi bán, ông mua, thế thôi. Trả tiền đi.

KRIXIP: - Người chết cần gì tiền mặt, đừng có làm cao.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Chuyện đó không dính dáng đến ông. Ông trả bao nhiêu?

KRIXIP: - Mình... Đây chỉ do lòng tốt... Vì tò mò... Để giải trí khi nhàn rỗi, nghỉ ngơi... Một trăm rưỡi.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Xéo đi! Krixip! (*Thu cuộn bản thảo lại*). Xéo đi! Xéo đi!... Hãy mua chà là và bán mỡ! Hãy kiếm lãi từng xu và đừng quên vò đầu bứt tai khi ông vỡ lẽ ra là đã bỏ lỡ mất hàng triệu đồng. Tôi sẽ gọi lão Mêăngđơơ và lão ta sẽ trả tôi ngay một nghìn năm trăm đồng không phải suy nghĩ gì hết.

KRIXIP: - Về phía anh như vậy là bất lương, ngược lại anh còn có họ hàng với tôi.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Khi nằng hết tiền của tôi, ông có

nghe gì đến tình cảm họ hàng đâu. Xéo đi Krixip!

KRIXIP: - Hai trăm.

ÊRÔTXTORÁT: - Không đứng đắn tí nào cả.

KRIXIP: - Hai trăm rưỡi.

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng bủn xỉn quá Krixips! Kiệt tác của người ta. (*Cầm bản thảo đọc*) Nghe đây này "Đêm yên tĩnh bao phủ lên thành Êphext. Trong đền thờ chỉ có một mình tôi với cái bình dầu và mỗi lửa". Mới nghe có thể thôi mà đã thấy bút rút ngứa ngáy như kiến bò rồi.

KRIXIP: - Ba trăm.

ÊRÔTXTORÁT: (*Tiếp tục đọc*) - Ôi! Êrôtxtorát! Tôi tự nhủ, hãy kiên quyết, hãy dũng cảm và thực hiện cái điều người đang ấp ủ.

KRIXIP: - Bốn trăm, thế là quá lắm rồi.

ÊRÔTXTORÁT: (*Tiếp tục đọc*) - Ngọn đuốc như ngọn lửa mặt trời giận dữ ở trong tay để đốt cháy hình tượng oai nghiêm thần thánh của nữ thần Áctêmit (*Với Krixip*) Bảy trăm.

KRIXIP: - Bốn trăm rưỡi, không thể hơn được nữa đâu Êrôtxtorát.

ÊRÔTXTORÁT: *(Tiếp tục)* - Hãy nghe con, hồi vị nữ thần. Tôi nói với bức tượng: Hãy nghe con... Run lên và... *(Ngừng đọc)* - Được; năm trăm, đưa tiền đây. Tôi bằng lòng.

KRIXIP: *(Thở dài)* - Bằng lòng! *(Chọc tức)* Bức tượng! Đồ viết lách ngu dốt kia.

ÊRÔTXTORÁT: - Không sao! Rồi sẽ qua đi. Đưa tiền đây.

KRIXIP: - Mình không mang tiền theo. Đưa bản thảo đây mình sẽ chạy ù về nhà.

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng dở trò nữa Krixip. Người làm nghề như ông ra đường không bao giờ chịu đi tay không.

KRIXIP: *(Giơ tay)* - Thật mà! Mình thề với cậu.

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng vung tay quá mạnh. Nghe thấy tiền kêu loảng xoảng kia kìa.

KRIXIP: *(Chịu thua)* - Được, đồ kẻ cướp! cho anh chết ngập với số tiền của ta. *(Đếm tiền đưa cho Êrôtxtorát và cầm lấy bản thảo)* Anh đốt sạch cơ nghiệp của ta bằng sáng tác này.

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng vờ nữa Krixip! Đừng hòng ông bỏ ra một đồng, nếu ông không chắc sẽ kiếm, lời một trăm đồng đâu.

KRIXIP: - Cảm ơn lời khen (*Cảm lầy bản thảo*). Trí thông minh của anh bắt đầu cựa quậy rồi đấy Êrôtxtorát. Giá mà anh nói với ta sớm hơn thì hay biết bao nhiêu.

ÊRÔTXTORÁT: - Lúc ấy đời nào ông chịu nghe tôi. Trước đây tôi chỉ là thằng con rể nghèo của ông thôi, còn bây giờ, sau lưng tôi là cả ngôi đền bị đốt cháy.

KRIXIP: - Anh cũng không đến nỗi ngu ngốc lắm đâu (*ra*).

ÊRÔTXTORÁT: (*Nói với theo*) - Sao lại ngay bản thảo ấy đi Krixip, mỗi phút bây giờ quý lắm đấy. (*Rung rung túi tiền*) À! à! Ta đã tiến được một bước. Bây giờ ngoài ý muốn ra, ta còn có phương tiện. (*Gọi to*) Này! Lính canh ơi!

(*Người coi ngục xuất hiện*).

Đây hai đồng của anh, cho anh thêm ba đồng nữa về công việc anh đã làm tốt!

NGƯỜI COI NGỰC: (*Cầm tiền*) - Đồ dê tiện! Thì ra mày cũng ăn ở rộng rãi đấy.

ÊRÔTXTORÁT: - Nếu không tiếp tục xúc phạm đến tao thì mày còn được hai đồng nữa.

NGƯỜI COI NGỰC: - Vâng.

ÊRÔTXTORÁT: - Và tôi sẽ cho anh thêm năm chục nữa, nếu anh nhận thêm một việc.

NGƯỜI COI NGỰC: - Năm chục đồng.

ÊRÔTXTORÁT: - Phải năm chục?...

NGƯỜI COI NGỰC: - Tôi phải làm gì?...

ÊRÔTXTORÁT: - Anh có thấy cái túi tiền này không? Trong này đầy bạc. Hãy đếm cho anh năm chục, còn lại bao nhiêu anh cầm đến quán rượu Diônix.

NGƯỜI COI NGỰC: - Nơi tụ tập bọn bợm rượu ở Êphext.

ÊRÔTXTORÁT: - Đưa số tiền cho bọn chúng chè chén đến túy lúy.

NGƯỜI COI NGỰC: - Cho bọn hạ lưu ấy những ngân này cơ à? Để làm gì vậy? Êrôtxtorát?

ÊRÔTXTORÁT: - Không phải việc của anh! Hãy quảng tất cả số bạc ấy ra và nói cho họ biết là Êrôtxtorát, người đốt đền thờ đái họ bữa rượu mừng cho sức khỏe

của người. Và đừng có lừa ta đấy anh bạn ạ. Đừng có thó tiền bỏ vào túi anh đấy. Ta thề rằng bọn ăn cướp ấy sẽ hiểu được ý ta và họ sẽ cứu anh đi! Hiểu chưa?

NGƯỜI COI NGỤC: - Được, Êrôtxtơrát, ta sẽ làm đúng như điều anh muốn.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Điều mà ta muốn hỏi, anh bạn canh tù ơi! Ta muốn tỏ cho Klêông biết là ta không đến nỗi vô danh tiếu tốt trước thiên hạ.

CẢNH II

(Phòng lớn trong lâu đài Tixaphec, Tixaphéc mặc áo choàng đỏ thẫm, nằm dài trên xập bằng gỗ. Trước mặt ông ta là một cái bàn nhỏ, trên đó có hoa quả và rượu. Tixaphéc đang ngón ngón ăn nho).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Hỡi Tixaphec uy quyền chắc người đang lo nghĩ.

TIXAPHEC: - Sao nhà ngươi lại nghĩ như vậy?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi đọc sách của các nhà viết sử

khi họ miêu tả về tính cách của người. Trong đó có ghi là người ăn uống rất ngon lành mỗi khi người có điều lo nghĩ.

TIXAPHEC: - Ta không hề nhận thấy điều đó. *(Tống vào miệng một chùm nho, sau đó lập tức nhả ra)* Phù! Không thể ăn một cách yên ổn được. Cái bọn làm thơ và viết sử này lúc nào cũng lang thang rình mò trong lâu đài. Thấy cái gì bọn chúng vội ghi ghi chép chép... Sáng dậy ta thấy ngựa ngáy ở lưng, ta bèn lại gần hàng cột đá và dựa lưng vào đó, đúng vào lúc ta định cạo vai một tý cho đỡ ngứa thì ta thấy lão chép sử lúi lúi ra một cuộn giấy định để ghi chép. Người thấy việc đó thế nào? Đó là hình phạt chứ không phải cuộc sống nữa.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi rất hiểu nỗi xúc động của người.

TIXAPHEC: - Ta đã định vắn cổ bọn chúng đi nhưng vì Klémentin muốn thế nên ta đành phải chịu. Nàng đã bị cái mục đích vĩ đại mà số mệnh đã giao phó

cho ám ảnh. Sáng nào nàng cũng đánh thức ta dậy bằng câu này "Dậy đi Tixaphec! Lịch sử không chờ đâu!". Lịch sử không chờ, còn ta chẳng bao giờ được ngủ đầy giấc vì nàng cả.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người là Quốc vương Tixaphec

TIXAPHEC: - Quốc vương là cái gì đối với vợ anh kia chứ? Hơn thế nữa nếu anh lại già, mà nàng thì trẻ, nếu anh là người Ba Tư còn nàng là người Hy Lạp. Không có người đàn bà nào có quyền lực hơn người đàn bà Hy Lạp. Ta không hiểu bọn đàn ông Hy Lạp chúng lấy vợ thế nào? Đến ngay cả nhà thông thái Xôkrát cũng không thoát khỏi chuyện đó: Chính bà vợ ông ta đã biến ông ta thành trò cười trước toàn thể thành bang này. *(Lại ăn nho một cách ngon ngấu).*

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đúng là người lo nghĩ quá rồi đấy.

TIXAPHEC: - Sao ta lại không lo lắng khi mỗi ngày nàng lại gây ra một chuyện bất ngờ. Nên biết rằng ta không phải là Hoàng

để mà chỉ là một chư hầu. Ta phải phục tùng Quốc vương Ba Tư. Phải sống hoà bình với Xpác phải giữ mối quan hệ với Aten phải theo dõi mọi việc ở Tebơ, phải quan tâm đến Maxêdoan và tất cả mọi thứ. Đây, trong hoàn cảnh gay go, căng thẳng như vậy thì người ta lại đốt mất ngôi đền Actêmit trong thành bang của ta? Thế là thế nào? Chuyện gì đấy? Âm mưu gì đấy?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Cho đến lúc này thì chính tôi cũng chưa biết.

TIXAPHEC: *(Buồn rầu)* - Anh bạ ẹ, ta đã mệt mỏi chán ngấy cuộc sống rồi. Hồi trai trẻ ta đã từng dũng cảm, táo bạo. Ta đã thân chinh dẫn đầu quân đội ra trận và chỉ cần nghe thấy tên ta là quân Hy Lạp đã run sợ rồi... Bây giờ ta già rồi, các danh y đã cấm không cho phép ta béo ra và nóng nẩy. *(Tống thêm nhò vào miệng)*.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Có Klêông đến gặp người.

TIXAPHEC: *(Vui mừng)* - Hay quá cho ông ta vào.

(Người nhà hát định ra) Còn người
hãy ở lại.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Sao tôi phải ở lại?

TIXAPHEC: - Ngồi đây, ta mời người ngồi. Người không phải là người ngu dốt. Người sẽ khuyên ta vài lời, hoặc sẽ nhắc thêm ta vài câu khôn ngoan của các bậc danh nhân... Bây giờ ta cần phải quyết định một điều hệ trọng. *(Người Nhà hát lùi ra một góc sân khấu, Klêông vào).*

KLÊÔNG: *(Cúi chào kính cẩn)* - Xin kính chào Tixaphec. Pháp quan tối cao, pháp đình Êphext xin kính chào nguyên soái.

TIXAPHEC: - Chào Klêông! Ta đang nóng lòng đợi người, người đã đến nhà ngục chưa?

KLÊÔNG: - Tôi đã đến.

TIXAPHEC: - Thế nào? Hãy kể lại đi, có phải là một âm mưu không?

KLÊÔNG: - Thưa không phải. Tixaphec uy nghiêm ạ. Một người đã đốt cháy ngôi đền.

- TIXAPHEC:** - Thần linh hãy phù hộ! Một người thì không đến nỗi gì ghê gớm lắm. Vậy ai là đứa điên rồ ấy?
- KLÊÔNG:** - Êrôtxtorát nguyên là thương gia, một công dân Ephext
- TIXAPHEC:** - Nguồn gốc Hy Lạp chứ?
- KLÊÔNG:** - Vâng.
- TIXAPHEC:** - Biết ngay mà.
- KLÊÔNG:** - Lời người vừa nói có nghĩa là thế nào? Kẻ đó có thể là người Ba Tư. ai Cập, Xkit hoặc bất cứ là ai đi nữa.
- TIXAPHEC:** - Đúng thế nhưng nó là người Hy Lạp!
- KLÊÔNG:** - Tôi cũng là người Hy Lạp! Đa số công dân Ephext cũng là người Hy Lạp. Nhưng tất cả mọi người không thể chịu trách nhiệm về hành vi của một tên vô lại.
- TIXAPHEC:** - Dĩ nhiên là thế, Klêông kính mến. Người đừng nóng nảy, vả lại chúng ta cũng không muốn xúc phạm đến người Hy Lạp. Ta chỉ tin rằng chính kẻ châm lửa kia là người Hy Lạp thế thôi. Nói chung, kể từ khi Ephext bị lệ thuộc

vào Ba Tư thì bất cứ một người Hy Lạp nào cũng có thể nghĩ tới một hành động tương tự.

KLÊÔNG: - Không đúng, Êrôttxơrát làm gì lại yêu nước đến mức ấy. Nếu là người yêu nước thì hắn đã đốt cháy một trại lính Ba Tư nào đó hoặc chính hắn đã tìm cách giết nhà vua.

TIXAPHEC: (*Ăn một chùm nho*) - Có thể... Thế tại sao hắn lại làm điều đó?

KLÊÔNG: - Để tên hắn trở thành bất tử.

TIXAPHEC: - Giải thích điều đó thế nào?

KLÊÔNG: - Do dục vọng háo hức vinh quang, sự kiêu ngạo tột độ.

TIXAPHEC: - Thú vị thật.

KLÊÔNG: - Không thú vị như ta tưởng đâu. Hành vi của hắn có suy nghĩ sâu sắc. Tixaphec! Đó là một sự thách thức với mọi người.

TIXAPHEC: - Thì cũng vẫn thú vị chứ sao! Chứ bao giờ ta thấy một việc tương tự. Hắn có biết là người ta sẽ xử tội hắn không?

KLÊÔNG: - Trí khôn của hắn vẫn nguyên.

- TIXAPHEC:** - Thế hấn không sợ chết à?
- KLÊÔNG:** - Chính tôi cũng không sao hiểu nổi. Khi nói chuyện với tôi hấn tỏ ra tự chủ, táo tợn. Êrôtxtôrát say xưa kể lại công việc phá hoại của hấn như một nhà sáng tạo.
- TIXAPHEC:** - Thú vị thật đấy. Người đã khiêu gợi trí tò mò của ta đó Klêông! *(Bỗng quay lại phía hàng cột và gọi to)* Klêmentin! Thôi đừng nấp nữa lại đây và nghe Klêông của chúng ta kể chuyện.
(Klêmentin xuất hiện từ sau hàng cột hơi lúng túng về chuyện mình bị phát hiện).
- KLÊÔNG:** - Xin chào nữ nguyên soái phu nhân Ephetx.
- KLÊMENTIN:** - Chào Klêông! *(Với Tixaphec)* Chàng làm sao lại biết em nấp ở đó? Em chỉ định đi qua thôi, nhưng tình cờ đôi dép của em tuột quai...
- TIXAPHEC:** - Em có đôi dép thông minh nhất thế giới đấy Klêmentin! Bao giờ chúng cũng tuột quai vào đúng lúc trong phòng này có việc hấp dẫn.

KLÊMENTIN: - Chàng muốn nói là em rình nghe trộm chứ gì?

TIXAPHEC: - Ta không ám chỉ nàng đâu, mà cảm ơn nàng thì có, vì biết rằng lời của ta bao giờ cũng tới tai em nên ta cố lồng thêm vào trong câu nói sự khôn ngoan... Vậy nàng có ý nghĩ gì về vụ cháy này?

KLÊMENTIN: - Em sẽ nói đó là điều kinh khủng. Nhưng em cho rằng con người khôn ngoan ấy đã đốt cháy ngôi đền đi không phải vì tính kiêu căng.

KLÊÔNG: - Chính hắn cũng đã thú nhận với tôi như vậy.

KLÊMENTIN: - Ông là quan toà, Klêông vì thế kẻ phạm tội không bao giờ lại chịu nói thật với ông.

TIXAPHEC: - Thế nàng cho là có nguyên nhân khác chăng?

KLÊMENTIN: - Vâng, em tin chắc rằng tình yêu bất hạnh chính là nguyên nhân sâu xa.

KLÊÔNG: - Tôi không nghĩ như vậy, hắn đã miệt thị vợ hắn.

KLÊMENTIN: - Vợ hắn ta thì dính dáng gì vào

chuyện này? Klêông quý mến nếu chỉ vì vợ thì không ai lại đi đốt đền thờ. Không! ở đây có cái gì khác cơ... Ở đây là tình yêu không được san sẻ đã dồn con người đến tuyệt vọng. Vì thế trong lúc hoi cung không đời nào hấn chịu nhận cái điều sâu kín mà hấn sẽ mang xuống mồ ấy. Và bây giờ người đàn bà nào đó đã từ chối tình yêu của Êrôtxtorát bất hạnh, đang than vãn khóc lóc ở một nơi nào đó trên trái đất này, người đó đang rút tóc mình và nguyên rửa cái khoảnh khắc khi thốt ra tiếng "không" với hấn. Nhưng trong đáy lòng, cô ta rất tự hào và sung sướng... Tôi phát ghen lên với người đàn bà đó!

TIXAPHEC: - Nàng ghen với người đó!

KLÊMENTIN: - Tất nhiên, đã có ai đốt đền thờ vì em?

TIXÁPHEC: - Vợ tôi không được phép ghen với bất cứ ai. Hãy nghe đây Klêmetin! Sao mãi cho tới nay, nàng không cho ta biết là nàng thích những đám cháy?

Nếu ta biết sớm điều đó thì sở thích của nàng đã được thoả mãn từ lâu rồi.

KLÉMENTIN: - Tixaphec thân mến ạ! Vì em, chàng có thể đốt nhà nhưng chàng sẽ không dám hứng lấy cái chết.

TIXAPHEC: - Dĩ nhiên là không rồi! Không thể vừa yêu vợ, lại vừa để cho vợ mình goá bụa.

KLÊÔNG: Tôi cho rằng nguyên soái phu nhân nghĩ sai rồi. Người quá trong sạch và cao thượng, nên không thể hiểu nổi tất cả sự bỉ ổi, đê tiện trong hành vi của hần. Người muốn thấy một Êrôttxơrát điên rồ cao thượng, nhưng thực ra hần là một tên cuồng loạn, ích kỷ. Vì tình yêu lớn người ta xây đền chứ không ai phá đi.

TIXAPHEC: - Rất đúng! Và vì thế ngày mai tội nhân sẽ bị trừng trị (*quay lại phía người Nhà hát*). Hãy nhắc ta vài câu danh ngôn.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Của Sô-phốc có được không

TIXAPHEC: - Nhưng là câu gì mới được chứ?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Trong "Ô díp làm vua"... sự công

bằng hãy thống trị trái đất, thuần phục thần linh, thì mỗi tội ác sẽ bị trừng trị bằng sự trả thù chính đáng.

TIXAPHEC: - Đúng lắm (*Nói to*), Sự công bằng hãy ngự trị trái đất thuần phục thần linh thì mỗi tội ác sẽ bị trừng trị bằng sự trả thù chính đáng.

KLÊÔNG: (*Cúi mình kính cẩn*) - Chính sự khôn ngoan đã từ miệng người thốt ra đó. Thừa nguyên soái.

KLÊMENTIN: - Cho gọi ngay các nhà chép sử. Họ cần phải ghi câu danh ngôn này vào vương sách.

TIXAPHEC: - Klémentin! Rất tiếc là câu nói ấy không phải của ta. Đó là của Xôphốc.

KLÊMENTIN: - Đừng nên quá khiêm tốn hỡi chàng quý mến của em. Chẳng qua là Xôphốc đã đoán đúng được ý của chàng đấy thôi.

TIXAPHEC: - Có thể lắm...

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tixaphec! Êrita, nữ tư tế đền Actêmit đã tới.

TIXAPHEC: - Tội nghiệp bà ta... Cho mời vào.

KLÊÔNG: - Thừa nguyên soái, chúng tôi phải đi ra chăng?

TIXAPHEC: - Sao lại ra?... Thật khổ vô cùng khi phải đối diện với bà già này. Rồi bà ấy sẽ rút áo và run lên như bị động kinh cho mà xem. Thú thực là ta rất ngại bà ta.

KLÊMENTIN: - Nguyên soái Êphext không được phép sợ ai cả.

TIXAPHEC: - Rõ rồi, nhưng bà ta thân cận thân linh hơn chúng ta.

(Êrita vào, Êrita mặc áo tang đen; Tixaphec đứng dậy đón. Điều đó chứng tỏ sự kính trọng của ông ta với nữ tư tế).

TIXAPHEC: - Xin chào Êrita? Nguyên soái Ephext xin chào người và chia buồn cùng người.

KLÊÔNG: - Xin chào Êrita, xin người hãy nhận cho sự đau đớn của tôi.

ÊRITA: *(Ngước mắt lên trời có ý nói cho mọi người xung quanh).* Ngày đêm tôi đã đến với mọi người! Ngày tang tóc u ám! Ta đang thấy các thần linh đang

tụ tập trên đỉnh Ôlimpơ để phán xử...
Ôi! Các người! Hãy coi chừng sự trả
thù ghê gớm của thần linh.

KLÊMENTIN: - Chúng tôi sẽ cầu xin các Thần tha
thứ, Êrita!

ÊRITA: - Đền thờ nữ thần Actêmit không còn
nữa! Nữ thần rừng núi đã mất chỗ trú
ngụ. Khốn khổ cho ta, người đầy tớ
trung thành của Người đã không bảo
vệ được chỗ ở của Người! Tại sao ta đã
không chết ngay đi! Tại sao các pho
tượng trong đền không đổ lên cái đầu
bạc của ta! Đáng lẽ ta phải tự chọc mù
mắt mình đi để khỏi phải nhìn thấy
đống tro tàn thê thảm ấy! (*Tự rạch
mặt mình một cách điên loạn*).

TIXAPHEC: - Dừng, Êrita kính mến, xin người
bình tâm. Tại sao người lại tự hành hạ
mình như vậy! Người là người bảo vệ
chúng ta, chỉ qua miệng cầu xin của
người thì nữ thần mới nghe được lời
nguyện cầu của chúng ta xin được tha
thứ...!

ÊRITA: - Ta không thể cầu nguyện nữ thần

được. Ta đã có tội. Ta đã để cho quân trộm cướp chui được vào trong nhà người.

TIXAPHEC: - Làm sao mà Người lại biết hẳn ta là quân trộm cướp? Người đã quá cả tin và cho rằng con người tốt ấy đã đến trước bàn thờ để cầu nguyện.

ÉRITA: *(Như điên)* - Ta nguyện rửa tất cả loài người đã sinh ra tội ác tây trời này! Con thịnh nộ của thần Zót hãy đáng xuống đầu chúng!

KLÊÔNG: - Tại sao lại bắt thần linh trừng phạt tất cả loài người? Loài người vô tội!

TIXAPHEC: - Không, không tất cả đều có tội và họ bắt buộc phải chuộc lại những lỗi lầm của họ. Vì nữ thần bị xúc phạm và các tư tế của người, ta sẽ đánh thuế vào tất cả công dân Êphext này. Còn tên vô lại đó, ngay sớm mai sẽ bị mang ra trước quảng trường.

KLÊÔNG: - Đúng, cần phải làm như vậy!

TIXAPHEC: - Ta còn cần phải suy nghĩ xem cái chết nào khủng khiếp nhất. Người nghĩ sao Klêông? Treo cổ nó lên hay chặt chân nó đi? Cái nào ghê hơn?

KLÊÔNG: - Thừa nguyên soái, ngày mai phiên toà sẽ quyết định điều đó. Nhưng tôi không muốn cái chết của hấn trở thành tiết mục. Tính hám danh của Êrôtxtorát sẽ được vuốt ve, nếu công chúng tụ tập đông đảo. Hấn khát khao một cái chết vinh quang, nhưng hấn không đáng được hưởng như vậy. Phải xử nó như xử một tên lừa đảo tầm thường.

TIXAPHEC: - Người nói đúng. Và ta sẽ công bố pháp lệnh: "Tất cả mọi người Êphetx phải quên tên Êrôtxtorát" "Lệnh đó phải được ghi lên đá hoa cương và treo ở quảng trường.

KLÊÔNG: - Như vậy thì tên tuổi hấn vẫn trở thành bất tử. Không! Tixaphec! Không cần pháp lệnh gì cả. Tự người ta sẽ xoá tên Êrôtxtorát trong ký ức của mình.

TIXAPHEC: (*Lúng túng*) - Có thể là như vậy... Ta chưa nghĩ đến điều đó. (*Quay về phía người nhà hát*) Cái lão Klêông này luôn luôn sửa lại lời của ta... Tiếp cho ta vài câu danh ngôn...

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Của Oripit: "Vì vậy mà quyền lực đã được trao cho vua chúa, phải có công bằng trên trái đất".

TIXAPHEC: - Không được khiêm tốn lắm, nhưng... (*Quay lại câu chuyện*) Vì thế mà quyền lực đã được trao cho vua chúa, phải có công bằng trên trái đất: Oripit viết thế và ta làm thế. (*Một giọng uy quyền*) Pháp quan Klêông! Ta ra lệnh cho Người, ngày mai mở phiên toà!

ÊRITA: - Thưa nguyên soái, tôi đến đây để xin hoãn...

TIXAPHEC: - Sao?

ÊRITA: - Nhân danh tất cả những tội tớ trong đền (*Khóc*) trong ngôi đền cũ. (*Quả quyết*) Nhân danh tất cả những người thờ phụng nữ thần, tôi đề nghị hoãn phiên toà xử Êrôtxtôrát.

TIXAPHEC: - Nhưng mà tại sao?

ÊRITA: - Khi người đi săn Áctêông tình cờ trông thấy nữ thần Actêmit trần truồng thì Người trong cơn thịnh nộ - đã hoá phép làm cho anh ta biến thành con nai và Áctêông đã bị chính con chó săn của mình xé nát.

- TIXAPHEC:** - Ta có nghe câu chuyện thần thoại đó
- thế nghĩa là thế nào?
- ÊRITA:** - Nghĩa là chính nữ thần sẽ trừng trị Êrôtxtôrát. Cái chết như vậy sẽ ghê gớm đến nỗi chúng ta, những con người yếu đuối. Chúng ta không sao hình dung nổi.
- KLÊÔNG:** - Không được! Nhân dân đòi hỏi ngay lập tức cái chết của Êrôtxtôrát.
- TIXAPHEC:** - Nhân dân là phường ngu ngốc, còn nữ thần mới khôn ngoan.
- KLÊÔNG:** - Nhưng Êrôtxtôrát đã gây ra cho con người ta cái điều đau khổ ấy.
- ÊRITA:** - Trước hết Êrôtxtôrát đã xúc phạm đến nữ thần và nữ thần có đầy đủ quyền lực để trừng phạt kẻ đã xúc phạm đến mình.
- TIXAPHEC:** - Chúng tôi không hề nghi ngờ gì về việc quyền lực của nữ thần, nhưng Êrita cũng nên biết là còn có luật pháp.
- ÊRITA:** - Luật pháp do vua chúa điều hành và vua chúa lại do thần linh cai quản. Đừng quên điều đó Tixaphec!

KLÊÔNG: - Hãy tha thứ cho những lời táo bạo của tôi Êrita. Nhưng người có lấy làm lạ khi thấy nữ thần uy quyền đến như vậy, đã không hề ngăn cản Êrôtxtôrát khi hấn châm lửa đốt ngôi đền của Người?... Con giận dữ của Người đâu rồi! Khi quân vô lại đổ tưới dầu lên tường? Tại sao Người lại không trừng phạt hấn bằng mũi tên thần thánh của Người? Hay là Người quá bận đến nỗi không trông thấy thủ phạm?

ÊRITA: - Klêông! Đừng có báng bổ thần linh. Những kẻ trần tục đừng có tìm hiểu những ý nghĩ của thần linh. Có thể là thần linh muốn thử thách chúng ta chăng!

KLÊÔNG: - Như vậy chúng ta lại càng phải tự trọng mà chịu đựng những thử thách đó. Khi sáng tạo ra con người thì thần linh đã cho luôn họ có trí khôn và lương tâm. Cả hai thứ đó đòi hỏi phải lập phiên toà xử tên tội phạm.

ÊRITA: - Ta không đòi huỷ bỏ phiên toà mà chỉ yêu cầu hoãn nó lại. Cách đây hai tiếng đồng hồ một trong số các tư tế

trong đền đã đến tìm gặp người đoán mộng ở Đenphơ. Hãy để cho người đó hỏi ý kiến thần linh về số phận của Êrôtxtorát và nói lại cho chúng ta về ý định của người.

KLÊÔNG: - Đến gặp người đoán mộng ở Đenphơ! Đến đó phải đi mất mười ngày đêm: Mười ngày đi, mười ngày về, nếu thuận buồm xuôi gió. Như vậy phải chờ một tháng chúng ta vẫn chưa định được ngày mở phiên toà? *(Với Tixaphec)* Thưa nguyên soái, nhân danh nghị viện Êphetx, nhân danh tất cả công dân thành bang này, tôi đòi hỏi phải xử tội tử hình ngay kẻ đã gây ra tội ác.

ÊRITA: *(Với Tixaphec)* - Thưa nguyên soái - nhân danh những người hầu hạ thần linh trong đền, tôi cầu xin người hoãn lại.

KLÊÔNG: - Tixaphec! Đừng gây phẫn nộ trong nhân dân.

ÊRITA: - Tixaphec! Đừng xúc phạm đến thần linh.

KLÊÔNG: - Êrôtxtorát là một kẻ không vừa đâu,
Hắn xảo trá và tì tiện.

ÊRITA: - Chẳng nào dân Êphext còn được thần
linh bảo trợ thì không phải sợ cái gì cả!

TIXAPHEC: - Im đi! Đừng có làm cho ta lúng túng.
(*Lấy một chùm nho ăn một cách ngon
lành*). Klêmentin! Tại sao nàng im
lặng! Hãy khuyên ta đi!

KLÊMENTIN: - Người đã quyết định rồi thôi,
Tixaphec hãy trung trực với lời nói của
mình.

ÊRITA: - Nguyên soái mà lại đi nghe lời
khuyên của đàn bà, thì không xứng
đáng tý nào!

KLÊMENTIN: (*Độc ác*) - Khi chồng hỏi ý kiến vợ thì
không khiến đàn bà dấy dưng vào.

TIXAPHEC: - Thôi đi! Ta có bốn phận phải suy
nghĩ.

(*Ăn nho ngón ngấu*)

KLÊMENTIN: (*Thì thầm với người nhà hát*) - Người
đã gặp Êrôtxtorát chưa?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Gặp rồi.

KLÊMENTIN: - Anh ta có đẹp trai không?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Có thể nói được là trông anh ta cũng hay hay.

KLÊMENTIN: - Trẻ không?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Trẻ. Tại sao Người lại quan tâm đến hần?

KLÊMENTIN: - Tính tò mò thường tình của đàn bà...

KLÊÔNG: (*Với Tixaphec*) - Người quyết định thế nào thừa nguyên soái?

TIXAPHEC: - Ta quyết định lấy biểu quyết thông thường. Về phía hoãn - Êrita - về phía tử hình ngay, Klêông và Klêmentin.

ÊRITA: - Thế còn người?

TIXAPHEC: - Ta ủng hộ và như thế quyết định của ta sẽ là tử hình.

KLÊMENTIN: - Khoan đã, em đã nghĩ lại. có thể là phải hoãn một chút bản án này.

KLÊÔNG: - Thế nghĩa là thế nào, Klêmentin? Sao cứ mỗi một phút người lại có một quyết định mới như thế!

ÊRITA: - Chính thần linh đã cho người trí thông minh đó Klêmentin.

KLÊMENTIN: - Tôi cho rằng cần phải điều tra thêm. Giả thuyết của Klêông chưa thuyết phục được tôi lắm.

- KLÊÔNG:** - Nhân dân đã bầu ta làm pháp quan của họ, và chưa lần nào ta làm ô danh tước vị đó.
- TIXAPHEC:** - Ấy, ấy, không! Vợ ta hoàn toàn không có ý định xúc phạm đến người...
- KLÊMENTIN:** - Tôi đánh giá rất cao sự đóng góp của pháp quan, nhưng chính ông ta cũng có thể phạm sai lầm. Tôi cho rằng cần phải kéo dài thêm cuộc hỏi cung Êrôtxtrát.
- TIXAPHEC:** - Tình thế giờ đã thay đổi, về phía tử hình một phiếu. Phía đối lập hai phiếu và như thế sẽ hoãn xử.
- KLÊÔNG:** - Xin nguyên soái đừng hấp tấp, luật pháp của Êphext đang bị đe dọa.
- NGƯỜI NHÀ HÁT:** - Khoan đã Tixaphec! Hãy nghe lời tôi! Tôi sẵn sàng giúp người không những chỉ bằng những danh ngôn mà còn bằng những lời khuyên. Êrôtxtrát cần phải được đem ra xử ngay. Mọi trì hoãn đều nguy hiểm. Tội ác không bị trừng phạt giống như quả bóng tuyết càng lăn càng lớn và sẽ biến thành tảng đá. Thành bang của người sẽ

phải trả giá cao về tính nhu nhược của chủ nó. *(Sau những bức tường nghe thấy tiếng ồn ào kêu thét)* Người có nghe thấy không? Tiếng ồn ào của Êphetx, nhân dân muốn biết ý kiến của người đây. Tixaphec!

TIXAPHEC: *(Cáu)* - Đủ rồi! Ta đang mệt, mà nhothi hết rồi... Các người làm cho ta rối trí... Chúng ta sẽ biểu quyết lần cuối cùng.

KLÊÔNG: - Tử hình!

ÊRITA: - Hoãn lại!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tử hình!

KLÊMENTIN: - Hoãn lại!

TẤT CẢ: *(Hương về Tixaphec)* - Hồi đáng chí cao, còn Người? *(Dưới cửa sổ lâu dài, tiếng ồn ào của đám đông tăng lên).*

TIXAPHEC: *(Nhăn nhó như bị đau răng)* - Và bọn chúng làm ồn lên hả? Làm ồn lên...

KLÊÔNG: - Thưa nguyên soái, nhân dân đang đợi quyết định của người.

TIXAPHEC: - Ta quyết định: Hãy đóng chặt cửa sổ lại!

(Khoác tay Klêmentin và trang trọng cùng nàng rời khỏi gian phòng).

CẢNH II

(Cảnh nhà ngục giống như ở cảnh I trong hầm tối Êrôtxtôrát; góc phải sân khấu - người nhà hát, ngoài sân khấu có tiếng nói chuyện lao sao, nghe không rõ và tiếng hát của người say rượu ngoài phố. Người coi ngục lão đảo đi vào).

NGƯỜI COI NGỤC: *(Hát văng lên)* - Ta ca ngợi người
Điônix con của Simen tốt bụng. Có
một lần đã thức thâu đêm ngoài hoang
đảo.

ÊRÔTXTÔRÁT: - May quá hần đã về, con rùa chậm
chạp kia! Với ngần ấy tiền đáng lý anh
phải chạy nhanh hơn mới phải.

NGƯỜI COI NGỤC: - *(Hát tiếp)* Chàng trai trẻ có cái
nhìn cháy bỏng, và mớ tóc đen óng
mượt đã một lần thức đêm một mình
ngoài hoang đảo.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Này anh bạn! Công việc làm tốt
đấy chứ?

NGƯỜI COI NGỰC: - Tốt, Êrôtxtôrát! Tôi đã uống say và mình không hề dấu anh điều đó... Hầu hạ một người như anh mà tỉnh thì nhục lắm. Để lương tâm khỏi cắn rứt mình cần phải uống.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Thế bây giờ lương tâm anh cắn rứt à?

NGƯỜI COI NGỰC: - Có chứ, nhưng chưa đến nỗi.... Nếu không vì đồng lương rẻ mạt kia... Thì ta đã chẳng thèm lấy của cái hạng anh một đồng kẽm, cái hạng người...

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tôi cho anh tiền không phải để nghe anh chửi.

NGƯỜI COI NGỰC: - Cấn rút! Cấn rút!... Êrôtxtôrát ơi! Mặc dầu ta rất thích thêm được chửi anh là đồ vô lại.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Xong tất cả rồi chứ?

NGƯỜI COI NGỰC: - Tất cả.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tuần tự kể lại đi!

NGƯỜI COI NGỰC: - Khi tôi tới quán rượu Diônix thì cái bọn vong mạng ấy đã tụ tập rất đông. Bọn chúng chia làm 2 phe, một phe uống để cho say, còn bọn kia lại

muốn uống để cho tỉnh. Mà bọn chúng lại chẳng có xu nào cả. Đúng lúc đó thì tôi vào. Khi thấy túi tiền, tất cả bọn chúng đều cho là chính thần Diônix đã sai tôi đến và chúng cứ đòi hôn tôi, nhưng tôi không chịu... Tôi đã nói tên anh ra, và tất cả bọn chúng bắt đầu chúc mừng anh như thế này... Có cần phải kể lại lời lẽ chúng đã dùng như thế nào không?

ÊRÔTXTORÁT: - Không cần! Nói tiếp đi!

NGƯỜI COI NGỤC: - Tiếc thật, bọn chúng đã nói những câu ngọt ngào không thể tưởng tượng được... Sau đó chúng bàn với nhau nên dùng số tiền đó làm gì... Một số nhất định đòi quảng nó vào nhà xí. Số khác bảo là để uống rượu. Số say này đông hơn! Thế là chúng tôi uống rượu và bàn tán về anh.

ÊRÔTXTORÁT: - Bàn tán gì?

NGƯỜI COI NGỤC: - Chúng tôi đi đến kết luận, đúng anh là đồ con lợn, đồ vô lại. Nhưng dù sao thì ở trong anh cũng còn một chút nhân đạo nào đó; khi mà trước khi

chết, anh còn nghĩ được ra cái trò an ủi những người đang khát và đau khổ.

ÊRÔTXTƠÁT: - Có ai trong bọn họ gọi ta là "Anh chàng tuyệt diệu không"?

NGƯỜI COI NGỤC: - Chúng tôi quá say, nên chẳng ai nghĩ đến điều đó, Êrôtxtơát.

ÊRÔTXTƠÁT: - Không sao! Nếu số phận còn rộng rãi với ta thì ta sẽ còn có dịp mời các anh uống nữa. Lúc đó hy vọng rằng các anh sẽ gọi ta là "Anh chàng tuyệt diệu".

NGƯỜI COI NGỤC: - Chắc chắn là như vậy. Anh sẽ có tiền chứ?

ÊRÔTXTƠÁT: - Tất nhiên.

NGƯỜI COI NGỤC: - Ta tin anh! Anh mà đã moi được của lão Krixip cả một túi bạc thì đúng anh là tên du đảng tháo vát đấy. Nhưng cái chính là còn qua anh mà ta cũng kiếm chác được chút ít. Trước cổng nhà ngục này có vài người sẵn sàng mất tiền để được vào nhìn anh một cái.

ÊRÔTXTƠÁT: - Sao? Hừ... Ta không phản đối! Như

vậy là sự quan tâm đến bản thân ta ngày càng lớn. Điều đó rất hay. Thế họ là ai?

NGƯỜI COI NGỰC: - Vài con buôn, một người thợ đá, một thợ vẽ tên là Vacnati chuyên nghề truyền thần và một người đàn bà.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Hà! Hà! Thế thì thành một cuộc tham quan rồi còn gì! Này anh, ta bắt đầu từ người đàn bà ấy. Trông bà ta có dễ coi không.

NGƯỜI COI NGỰC: - Cũng khó nói quá. Bà ta đeo mạng che mặt.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Trước tiên cho bà ta vào.

NGƯỜI COI NGỰC: (*Ngoan ngoãn*) - Xin tuân lệnh. (*Chợt nhớ ra*) À, đồ vô lại! anh định ra lệnh cho ta chắc?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Thì đã sao! Lệnh của ta không trị giá tồi quá đâu.

NGƯỜI COI NGỰC: (*Đi ra*) - Ôi các thần linh! Sao không bảo người ta tăng lương cho ta lên... Bán mình thế này thực khổ tâm quá... (*Ra. Sau đó vào ngay cùng với Klémentin trong tấm áo choàng đen mặt che mạng*).

NGƯỜI COI NGỤC: - Hấn đấy, tên tội phạm mà bà muốn xem mặt.

KLÉMENTIN: - Cám ơn bác. (*Cho tiền*) Bác có cho phép ta được nói riêng với hấn đôi điều không?

NGƯỜI COI NGỤC: - Được, nhưng mà đừng nói dài quá. Ngoài kia hãy còn có người chờ được vào. (*Ra*).

ÊRÔTXTƠRÁT: - Này bà kia, bà đến với tôi vì lý do gì?

KLÉMENTIN: - Vì kiêu kỳ.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Hừ! Cái đúc ấy cũng không tồi lắm. Nếu không có bọn hiếu kỳ thì cuộc sống sẽ tẻ ngắt. Thế bà thích gì!

KLÉMENTIN: - Mọi thứ.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Muốn hiểu mọi thứ là điều không thể được. Nhưng tôi có thể tặng không bà một lời khuyên... Tập hồi ức của tôi sắp ra mắt thành bang này, bà hãy tìm đọc đi. Trong đó có nhiều điều hấp dẫn bọn hiếu kỳ.

KLÉMENTIN: - Ta sẽ tìm đọc. Còn bây giờ đứng đó cho ta xem.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Bà thấy ta thế nào?

KLÉMENTIN: - Cao, đẹp trai.

ÊRÔTXTORÁT: - Tại sao ta cứ phải thấp? kỳ cục thật. Ai biết được tại sao các người lại nghĩ là người đốt đèn thì phải dị dạng. Klêông bảo mặt ta có trứng cá, và theo ý bà thẳng lùn phải là ta chứ gì?

KLÉMENTIN: - Mọi người trong thành đều nói, người đốt đèn thờ vì ham muốn vinh quang. Ta không tin điều đó! Ta cho rằng phải có nguyên nhân khác.

ÊRÔTXTORÁT: - Còn gì đẹp hơn vinh quang hở bà? Vinh quang còn mạnh hơn cả quyền lực của thần linh - và nó có thể biến con người thành bất tử.

KLÉMENTIN: - Đúng, nhưng trên trái đất này còn có một thứ tình cảm được coi quý không kém gì vinh quang.

ÊRÔTXTORÁT: - Tình cảm nào vậy?

KLÉMENTIN: - Tình yêu

ÊRÔTXTORÁT: - Tình yêu à? Bà nhầm quá... Tình yêu có thể hạ thấp con người, nhưng vinh quang thì không bao giờ.

KLÉMENTIN: - Kể cả vinh quang của tội ác.

ÊRÔTXTORÁT: - Chính thế. Ai đã dựng đền thờ Actêmit? Cố nhớ lại hả?

Thôi đừng vất vả nữa - chắc chắn bà đã quên mất tên người xây nó rồi? Nhưng mãi mãi bà sẽ nhớ tên Êrôtxtorát. Bà đã thấy chỉ một đêm vinh quang đã làm cho con người bất tử chưa?

KLÊMENTIN: - Nhưng dù sao ta cũng vẫn cho rằng đó không phải là nguyên nhân của hành vi ấy. Ta vẫn nghĩ chính tình yêu với người đàn bà nào đó ở Êphetx đã thôi thúc anh châm lửa đốt đền.

ÊRÔTXTORÁT: *(Cười vẻ riếu cợt)* - Bà ngây thơ quá! Tất cả phụ nữ Êphetx không đáng cho ta đốt đi dù chỉ là chuồng gà.

KLÊMENTIN: - Lại gần đây.

ÊRÔTXTORÁT: - Sao?

KLÊMENTIN: - Lại đây.

(Êrôtxtorát lại gần Klêmentin và bị nàng đánh một cái tát rất mạnh).

ÊRÔTXTORÁT: - Ái chà! Hãy coi chừng đấy! Ta có thể đánh trả.

(Xông lại phía Klémentin). Suốt đời ta đã chịu đựng rồi - và ta muốn trước khi chết không cần đến những cái tát.

KLÉMENTIN: - Vì tất cả những người đàn bà mà ta đánh người, đồ ti tiện. *(Giật khăn ra).*

ÊRÔTXTORÁT: - Klémentin! *(Cười căm tức)* Hoan hô Êrôtxtorát - người xứng đáng lắm! chính nữ nguyên soái Êphetx đã đến thăm người.

KLÉMENTIN: *(Độc ác)* - Cuộc đối diện chấm dứt. Êrôtxtorát! Nói chuyện với người không thú nữa.

ÊRÔTXTORÁT: - Tại sao? Tôi đã làm cho người thất vọng vì cái gì Klémentin?

KLÉMENTIN: - Con người có thể là nô lệ, nhưng suy nghĩ như một ông hoàng. Còn người chỉ là một tên chủ hiệu tầm thường, Êrôtxtorát! Người suy nghĩ nhỏ mọn như thế đấy.

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi không hiểu.

KLÉMENTIN: - Người sẽ chẳng hiểu gì hết. Bố mẹ người đã cho người cái đầu ngu dốt. Bây giờ ta không còn tin là người đã cố ý đốt cháy ngôi đền Actêmit hẳn là lúc

đó người đã say rượu và tình cờ gây ra
hoả hoạn. Có đúng như vậy không?
Nhận đi.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tôi không hiểu bà muốn gì?

KLÊMENTIN: *(Đi lại trên sân khấu bức bối)* - Đồ ti
tiện! Ta đã coi hấn như một người
hùng có trái tim quả cảm có những tư
tưởng tuyệt vời, thế mà hấn... Đồ ròi
bọ. Mà sống như ròi bọ thì phải chết
như vậy. Klêông đã nói đúng. Ta quá
cao thượng đã không hiểu được cái nhỏ
nhèn ti tiện...

ÊRÔTXTÔRÁT: - Khoan đã, hãy đợi một chút,
Klêmentin. Tôi thật không hiểu người
đang nói gì... Cho tôi suy nghĩ một
chút... Ồ, ta hiểu ra tất cả! À, mà tất
nhiên rồi. Ôi, mình thật ngốc quá.
(Cười) Mọi việc đã rõ cả rồi *(Tiến tới
Klêmentin và đặt tay ngực mình)*. Ta
yêu nàng, Klêmentin.

KLÊMENTIN: - Nói láo, đồ ti tiện.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tất nhiên là ta nói dối rồi, nhưng
lại đúng là điều nàng muốn nghe chứ
gì? Ta đốt đèn thờ chính vì ta yêu
nàng.

KLÉMENTIN: (*Lúng túng*) - Không nhất thiết phải là ta. Ta nghĩ rằng ở đây có một người đàn bà nào đó.

ÊRÔTXTORÁT: - Đứng quanh co nữa, Klémentin. Nàng cần gì đến những người đàn bà khác! Ai cũng biết nàng là người đứng đầu Êphetx. Các danh hoạ đã vẽ chân dung nàng, các thi nhân đã ca tụng nàng, Hàng ngàn thanh niên trai trẻ, nhiều đêm đã khóc lóc vì mơ ước nàng... Và bỗng nhiên - Có sự kiện này: Ngôi đền Actêmit bị cháy! Tại sao? Dĩ nhiên là vì tình yêu bất hạnh. Vì yêu! yêu ai? Nhận đi Klémentin, sự tồn tại một kẻ tình địch nào đó làm cho nàng sợ hãi. Liệu ở Êphetx này có người đàn bà nào khác được yêu hơn nàng? Chính vì nỗi thất vọng đó mà nàng đã đến gặp ta ở đây.

KLÉMENTIN: - Cứ cho là như thế, nhưng bây giờ ta thấy rõ là ta đã nhầm.

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng tự an ủi mình? Ta không tin đâu. Nỗi khát vọng vinh quang của nàng cũng chẳng thua gì ta. Nàng

cùng rất mong muốn sống mãi trong lịch sử như một người đàn bà đã khiến cho đàn ông sẵn sàng chết đi vì yêu mình. (*Nói thầm*) Nàng có biết không Klêmentin? Tại sao ta lại đốt đèn thờ nữ thần? Bởi vì với ta, nàng còn đẹp hơn cả nữ thần Actêmit!

KLÊMENTIN: (*Sợ hãi*) - Im đi! Đừng có gọi lên đầu ta cơn thịnh nộ của thần linh.

ÊRÔXTORÁT: - Thôi đừng vờ nữa Klêmentin! Là kẻ đã đánh thức cơn thịnh nộ của thần linh thì ta sẽ gánh chịu tất cả... Chỉ có vinh quang là thuộc về nàng... Actêmit là cái gì trước con chim nhỏ này? Nữ thần săn bắn nổi tiếng tàn bạo đi lang thang trong rừng, đằng sau là một bày thú dữ, săn cung và trốn tránh cái nhìn của con người. Đến cả yêu đương cũng không biết. Đáng thương cho nàng! Thế thì tại sao lại dựng đèn thờ nàng ta? Hiến dâng cho nàng ta lễ vật để làm gì? Khi mà nàng ta đối với em không đánh giá bằng ngón tay út.

KLÊMENTIN: - Thôi đi! Ta sợ...

ÊRÔTXTƠRÁT: - Klementin. Ta đã thấy máu đang dồn lên mặt em và đầu em quay cuồng. Em thử nghĩ xem, năm tháng sẽ qua đi... Da em sẽ khô héo răn reo. Tóc em sẽ bạc trắng và người ta sẽ nhìn em và nói: Đây là người đàn bà mà vẻ sắc đẹp đã không nhường bước trước nữ thần Actêmit. Nàng ta được yêu hơn bất cứ ai khác trên trái đất này! Đã có những trường ca, bi kịch sáng tác ra để ca ngợi nàng. Những diễn viên thiên tài nhất trên trái đất này đã hóa trang làm sao cho giống nàng và chỉ có tên nàng thôi Klêmentin! Sẽ trở thành biểu tượng cho cái đẹp, cái vĩ đại, cái vĩnh cửu. Số phận của nàng đang mong ước lắm.

KLÊMENTIN: - Người muốn gì Êrôtxtơrat?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Ngày mai khi mang ta ra trước quảng trường, ta sẽ gọi tên em Klêmentin! Trước tất cả mọi người, ta sẽ nói là ta yêu em nhưng vì biết không thể xứng đôi với em được, nên ta đã gây sự với thần linh. Ta sẽ nói là

tất cả mọi người Hy Lạp chúng ta không cần phải phụng thờ bất cứ một Actêmit nào khác, khi trong chúng ta còn có một trang tuyệt thế giai nhân như em. Em cho ta nói lên điều đó chứ?

KLÊMENTIN: - Em cho phép.

ÊRÔTXTORÁT: (*Tích cực*) - Được rồi chúng ta đã thỏa thuận xong với nhau! Coi như công việc đã hoàn thành. Nàng trả giá ta thế nào?

KLÊMENTIN: - Trả giá thế nào?

ÊRÔTXTORÁT: - Để có vinh quang ta sẽ phải trả giá bằng cuộc sống của ta? Thế còn nàng?

KLÊMENTIN: - Em sẽ trả bằng vàng.

ÊRÔTXTORÁT: - Ta cần gì vàng cơ chứ? Người bị án tử hình không còn tham vọng gì cả.

KLÊMENTIN: - Thế chàng muốn gì? Chàng muốn trốn đi chăng?

ÊRÔTXTORÁT: - Nếu trốn đi thì ai sẽ mở đường tiến tới vinh quang?

KLÊMENTIN: - Em không hiểu là chàng còn muốn gì nữa!

ÊRÔTXTƠRÁT: - Nàng đã chẳng nói là trên trái đất này còn có một thứ tình cảm được coi trọng không kém gì vinh quang. Tình yêu! Cho đến nay ta vẫn không tin vào điều đó. Nhưng có thể là ta đã lầm (*cương quyết*). Ta muốn tình yêu của nàng Klêmentin!

KLÊMENTIN: (*Sợ hãi*) - Sao? Không điên đấy chứ?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Có thể là ta điên, nhưng đó lại là cái giá mà ta muốn đặt.

KLÊMENTIN: - Đồ ngu! Trước mặt người là nữ nguyên soái Êphetx thế mà người dám nói như nói với một mụ bán dâm.

ÊRÔTXTƠRÁT: - A! Xin lệnh bà tha lỗi. Tôi không có ý định xúc phạm tới lệnh bà. Cả đời tôi chỉ sống giữa những con người bình thường. Tôi học ở đâu ra cái kiểu cách như vậy? Trước đây tôi chỉ là chủ hiệu. Thừa lệnh bà, người đánh nhận xét rất công bằng là những suy nghĩ của tôi chỉ là những suy nghĩ của anh chủ hiệu! Và tôi tự nhủ: Vì người ta muốn mua, thì mình cũng có thể tự đặt giá.

KLÊMENTIN: - Thôi đừng có vờ! Hãy biết điều

Êrôtxtorat! Đừng quên rằng ta là vợ của Tixaphec và có ảnh hưởng đến ông ấy. Ta có thể thuyết phục ông ấy hoãn cái chết của người lại. Nếu người muốn.

ÊRÔTXTORÁT: - Muốn chứ? Nhưng hãy thêm cho ta tình yêu của người. Sống thêm vài ngày nữa cũng chỉ kéo dài thêm sự hành hạ. Vì thế tình yêu sẽ tô điểm cho sự đau khổ của ta.

KLÊMENTIN: - Người cần tình yêu của ta làm gì? Trước đây nửa giờ người có hề nghĩ gì đến ta đâu!

ÊRÔTXTORÁT: - Ta yêu nàng ngay từ phút đầu gặp gỡ.

KLÊMENTIN: - Nói láo! Người giả vờ vì âm mưu một cái gì đó.

ÊRÔTXTORÁT: - Ta không giả vờ, Klêmentin, mà chỉ là nhập vào cái vai mới của mình. Ngày mai cả thành bang này sẽ biết ta là một người yêu đến rồi rại. Hãy cho ta khả năng tin vào điều đó. Nào! Chúng ta hãy yêu nhau, Klêmentin.

KLÊMENTIN: - Xà lim trong ngục không phải là chỗ để yêu.

ÊRÔTXTORÁT: - Biết làm sao được khi họ không chịu phân cho mỗi tù nhân một cái phòng ngủ.

(Người nhà hát rời chỗ mình đến gần Klémentin).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Klémentin tha lỗi cho tôi vì tôi buộc lòng phải nói với người. Tôi thấy người đã bước đầu nhân nhượng Êrôtxtorát, phải cứng rắn lên! Nó là một tên chuyên gây chuyện để cầu lợi. Ai biết được nó sẽ lợi dụng lòng tốt của người như thế nào?

ÊRÔTXTORÁT: *(Độc ác)*- Anh đã hứa không can thiệp vào cơ mà!

KLÉMENTIN: *(Với người nhà hát)*- Ta muốn hấn phải nhắc đến tên ta trước khi hấn chết. Để ta không đáng được như thế hay sao?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi không có quyền đánh giá cả Klémentin! Cái đẹp của người đã được các nhà thơ ca ngợi rồi. Sao người còn cần đến sự dối trá đó?

ÊRÔTXTORÁT: - Klémentin? Nên nhớ là ta có thể nói ra tên một người đàn bà khác đấy.

KLÉMENTIN: (*Sợ*)- Người đàn bà khác?

ÊRÔXTORÁT: - Êphetx này thiếu gì các lệnh bà háo danh.

KLÉMENTIN: - Người không được phép làm thế!

ÊRÔXTORÁT: - Hãy nhìn ta xem, Klémentin! Ta có phải loại người không dám làm điều đó không?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đừng đại dốt, Klémentin. Người là một phụ nữ đứng đắn. Vinh quang không thể mua bằng kiểu đó được.

KLÉMENTIN: - Thế nếu hấn thích ta? Nếu ta gần như là yêu hấn thì sao?

ÊRÔXTORÁT: - Thật là một người đàn bà nông nân!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người yêu hấn? Yêu Êrôxtorát? (*Buồn*) Nếu vậy người muốn làm gì thì làm...

(*Người coi ngực xuất hiện*).

NGƯỜI COI NGỰC: - Đủ rồi! Các người nói quá nhiều rồi! Ngoài kia còn bao nhiêu người đang đợi (*Nhận ra Klémentin*). Ôi! Hỡi thần linh con đã trông thấy gì đây?...

KLÉMENTIN: - Người không hề trông thấy gì cả.

NGƯỜI COI NGỰC: - Sao tôi lại không trông thấy khi mà tôi thấy...

KLÉMENTIN: *(Ra lệnh)* - Người không thấy gì hết. Nếu lưới của người không chịu nằm yên, thì đầu người sẽ phải hứng lấy hậu quả, hiểu chưa?

NGƯỜI COI NGỰC: *(Giật mình)* - Thưa lệnh bà con đã hiểu tất cả.

KLÉMENTIN: - Vậy thì rút đi! *(Với người nhà hát)*
Còn người cũng đi đi... Ta đã chán ngấy cái giọng dầy đời của người rồi.
(Người coi ngực đi ra. Êrôtxtôrát tới ôm lấy Klémentin, sau đó hắn quay ra nói với người nhà hát).

ÊRÔTXTÔRÁT: - Này có nghe thấy lệnh không đấy! Anh còn đứng đấy làm gì? Tất nển rồi xéo đi. *(Chỉ tay về phía khán giả).* Cả họ nữa cũng phải ra hết đi!...

NGƯỜI NHÀ HÁT: *(Tất nển, sau đó buồn rầu quay ra khán giả)* - Tôi bắt buộc phải tuyên bố nghỉ giải lao.

PHẦN HAI

NGƯỜI NHÀ HÁT: *(Ngoài tiền đài)* - Thật là giản đơn khi ta lần dỡ những trang sử, sắp xếp lại vị trí những niên hiệu và sự kiện, để sau đó giải thích ai đúng ai sai. Cuộc sống hình như đúng và dễ hiểu vô cùng. Nhưng nếu trong khoảng khắc anh biến trở lại thành người đồng thời với những niên hiệu và sự kiện ấy thì anh sẽ thấy là tất cả bỗng trở nên phức tạp hỗn độn.

Đã 20 ngày rồi đồng tro tàn kia còn tan hoang ở trung tâm đô thị Êphétx. Hai mươi ngày rồi có một người tên là Êrôtxtơrát đã sống vô ích trên trái đất này. Sao lại có thể như vậy?

(Những đường nét của phóng xử án dần dần hiện lên rõ rệt. Đằng sau một cái hàng rào không cao có bấy một số ghế dài cho những người tham dự

phiên tòa. Klêông ngồi trên bực cao ở trong phòng).

Chúng ta đang ở trong phòng xử án của pháp đình Êphext. Những ngày có phiên tòa rất đông người tụ tập về đây. Những đục vọng sôi sục, Nguyên cáo, bị cáo đọ sức với nhau bằng tài hùng biện, còn những người sử kiện thì đứng đưng nghe cả đôi bên để rồi sau đó ném những viên sỏi trắng hoặc đen vào một cái bình. Viên sỏi đen của người dân hỏ Klêông?

CẢNH IV

(Tiếng ồn ào của quần chúng. Cửa mở và hai người công dân vào. Người thứ ba tay bị trói áo thụng rách, mặt và tay thâm tím...)

KLÊÔNG: - Có chuyện gì thế, đồng bào?

CÔNG DÂN I: *(Chỉ người thứ ba)* - Người này định đốt rạp hát đô thành.

CÔNG DÂN II: - Chúng tôi tóm được hắn đúng vào lúc hắn đang tưới dầu lên tường.

CÔNG DÂN III: - Cởi trói tay tôi ra, đồ ngu! Đồ xúc sinh! Các người sẽ phải ân hận về việc này! Sẽ đến lúc chúng ta chặt đầu chúng mày đi.

KLÊÔNG: *(Chăm chú nhìn công dân ba)* - Hình như ta đã gặp người ở đâu? Có phải cách đây hai chục ngày, chính người đã xông vào nhà ngục giam Êrôtxtơrát?

CÔNG DÂN I: - Vâng, chính hắn đã cùng đến với chúng tôi.

CÔNG DÂN III: - Lúc đó tôi ngốc thật! Êrôtxtơrát là công của thần linh. Người sẽ đến với chúng con, và lúc đó chúng tao sẽ rửa sạch Êphext này như rửa sạch cái túi bột. Chúng tao sẽ lập một trật tự mới ở đây. Chúng tao sẽ đốt lửa ở quảng trường và sẽ quăng tất cả người vào đó!

KLÊÔNG: - Ngày mai người sẽ chết.

CÔNG DÂN III: - Thôi đi Klêông ơi! Ông cũng đã nói với Êrôtxtơrát như vậy. Hồi con người khốn khổ kia, người chống sao nổi sự dũng cảm thần thánh! Êrôtxtơrát muôn năm.

KLÊÔNG: *(Với công dân ba)* - Dẫn nó đi! Tổng nó vào ngục tối, có lính canh gác và ngay sáng mai ra toà!!!

CÔNG DÂN III: - Thưa pháp quan, liệu người có sống nổi đến sáng mai không?

(Công dân một dẫn công dân ba đi, công dân hai lại phía Klêông).

CÔNG DÂN III: - Khoan hãy nghe tôi...

KLÊÔNG: *(Ngắt lời)*- Ông thợ đá ơi, ta biết ông muốn gì rồi. Ta không giữ được điều ta đã nói, nhưng đâu có phải lỗi ở ta. Ta là người sử kiện, còn Tixaphéc lại là người ra lệnh. Khi nào xứ giả từ Denphơ trở về, lúc đó mới mở phiên toà được. Chúng ta bắt buộc phải kiên trì chờ đợi...

CÔNG DÂN II: - Điều đó thì ai cũng biết, thưa pháp quan. Tôi có một lời thỉnh cầu với người. Hãy ra lệnh giam tôi vào ngục với Êrôtxtơrát.

KLÊÔNG: - Ông thợ đá ơi, ta biết ông muốn gì rồi, nhưng theo pháp luật Êphext kẻ nào giết phạm nhân trước khi toà tuyên án, kẻ đó sẽ bị xử tội chết.

CÔNG DÂN II: - Tôi biết, nhưng vẫn thỉnh cầu người. Hãy ra lệnh giam tôi lại.

KLÊÔNG: - Không!

CÔNG DÂN II: - Tôi sẽ chịu trách nhiệm tất cả.

KLÊÔNG: (*Cương quyết*)- Không, tất cả phải tuân theo pháp luật.

CÔNG DÂN II: - Thế Êrôtxtơrát có chịu tuân theo luật pháp của chúng ta không? Hắn đang hành động, còn chúng ta? Chúng ta thì ngồi chờ... Tôi sợ rằng đến lúc chúng ta tỉnh ra thì đã muộn rồi.

KLÊÔNG: - Êrôtxtơrát đang bị canh phòng nghiêm ngặt ở trong tù, hắn hành động làm sao?

CÔNG DÂN II: - Hàng ngày gọn du đang ở Êphext uống rượu ở quán lão Đônix bằng tiền của Êrôtxtơrát.

KLÊÔNG: - Ta sẽ ra lệnh dùng roi đuổi chúng đi.

CÔNG DÂN II: - Thì bọn chúng sẽ lại tụ tập ở chỗ khác! Bọn chúng cũng đủ đông lắm rồi. Thừa pháp quan! Chúng uống rượu suốt ngày và luôn mồm ca ngợi kẻ đã ban ơn cho chúng. Ngày hôm

qua, có một mục đoán số kêu ầm lên ở ngoài chợ rằng Êrôtxtôrát là con của thần Zót và nhiều người mê tín đã háo hức nghe lời mục ta.

KLÊÔNG: - Ta sẽ ra lệnh quăng mục ta vào ngục.

CÔNG DÂN II: - Cũng vậy thôi, hấn hành động bằng việc làm của hấn!... Hãy giam tôi vào ngục đi...

KLÊÔNG: - Không! Đừng có thuyết phục ta, ông thợ đá ạ. Ta sẽ không thay đổi quyết định của ta đâu.

CÔNG DÂN II: - Được... Rồi pháp quan sẽ tự hỏi lương tâm mình. Khi nào xong, người hãy cho gọi tôi. Tôi xin sẵn sàng... (ra),

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Ta không ngờ sự việc xảy ra ở Êphext lại phát triển dồn dập đến như vậy...

KLÊÔNG: - Từ hôm cháy đền thờ đến nay đã hai mươi ngày rồi. Hạn đợi không phải là ngắn.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Thế những môn đệ của Êrôtxtôrát là ai?

KLÊÔNG: - Thế mà cũng gọi là môn đệ à? Thật

khốn khổ cho cái bọn vô tích sự đã bị sự độc ác và ngạo mạn lôi kéo. Người vừa thấy một tên trong bọn chúng đây - cái lão thợ cạo khốn nạn ấy! Vừa mới đọc xong bút tích của Êrôttxơrát mà đã vội cho là mình có quyền.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người đã đọc những bút tích đó chưa?

KLÊÔNG: - Dĩ nhiên là ta đọc rồi. Quan toà phải biết tường tận về phạm nhân chứ?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Chắc thế nào cũng thấy có một cương lĩnh, dự tính nào đó.

KLÊÔNG: (*Khinh bỉ*) - Không. Êrôttxơrát không phải là một triết gia. Hắn chỉ là một tên bịp bợm ngu dốt nửa vời, tự cho mình là siêu nhân. (*Đọc*) "Nếu anh muốn điều gì thì hãy thực hiện bằng được điều đó, không cần phải sợ hãi thần linh, không đếm xỉa đến người khác. Như vậy anh sẽ chinh phục được vinh quang và sự tuân theo mù quáng" Đây là mớ lý luận mà hắn đã nặn ra.

NGƯỜI NHÀ HÁT: (*Vẻ đăm chiêu nhắc lại*) - Nếu anh

muốn điều gì thì hãy thực hiện điều đó bằng được, không cần phải sợ hãi thần linh, không đếm xỉa gì đến người khác... Đừng nên coi thường những câu nói đó, Klêông! Bên trong những câu nói đó chứa đựng sức mạnh lôi kéo. Hãy tin tôi, tôi đã sống lâu hơn người trên hai nghìn năm, và tôi đã từng chứng kiến những tên bịp bợm ngu dốt nửa vời ấy, có thể xoay chuyển đầu óc hàng triệu con người. Người đang ở bên ngọn nguồn của căn bệnh sau này sẽ mang lại đau khổ vô cùng cho nhân loại. Thế hệ chúng tôi đã phải trả bằng máu để cứu trái đất này thoát khỏi cơn dịch hạch ấy.

KLÊÔNG: - Ta không biết. Ta không phải là tiên tri, mà cũng không phải là người viết sử. Có đúng là ta phải chịu trách nhiệm về cái điều sẽ xảy ra sau đây hàng ngàn năm không?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đừng nói thế Klêông! Mỗi người phải chịu trách nhiệm về tất cả những gì xảy ra xung quanh mình và sau này.

KLÊÔNG: - Anh, tại sao anh lại đến đây nói với chúng ta? Có đúng là trong tương lai, các anh sẽ chỉ nhắc đến Êphext vì cái tội ác này không? Thế là bất công! Êphext là một đô thị đẹp với những người tốt, sống hiền lành. Còn cái tên vô lại kia chỉ là trường hợp ngoại lệ. Hắn chỉ là một hành khách tình cờ trong cuộc sống của chúng ta - như những giấc mơ mùa hạ, hoặc cái hạn giữa mùa đông. Ta đã cố suy nghĩ tìm cách xoá bỏ trong nếp nhớ sự tồn tại của hắn. Phải quên! Quên hết! Phải quên giờ sinh của hắn cũng như cái phút hắn chết đi, phải nguyên rửa hắn, hắn chưa hề tồn tại bao giờ.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đúng, chỗ đó lại là điều sai lầm lớn nhất của người. Klêông, hắn đã tồn tại, đang tồn tại và rất tiếc là sẽ còn tái sinh nữa kia. Người có biết không Klêông? Đến cái ngày xa xôi ấy, vào thời đại ta đang sống, thế giới này sẽ còn quan tâm đến rất nhiều vấn đề. Sẽ có chiến tranh và xuất hiện nhiều thành phố; con người sẽ bay rất xa vào

vũ trụ bao la; sẽ lặn thật sâu xuống đáy biển khơi, nhưng ngay cả lúc đó, thỉnh thoảng cũng sẽ thấy hấn xuất hiện, cái con người mang tên Êrôtxtôrát xuất hiện, và hấn sẽ lại rêu rao: "Nếu muốn điều gì thì hãy thực hiện điều đó bằng được, không kiêng nể gì thần linh, không đếm xỉa gì đến người khác..." Nhiều đám cháy trên mặt hành tinh này sẽ nổ ra, máu sẽ chảy, nhiều người vô tội sẽ chết, nhiều người sẽ giơ tay lên than thở: "Nỗi bất hạnh này từ đâu tới". Mà nỗi bất hạnh ấy đã có hàng ngàn năm. Nó bắt nguồn từ đây! Từ Êphext này! Vì thế! Thưa pháp quan kính mến, tôi đến với người và nói với người thế này: "Đừng có vuốt ve ký ức của mình bằng sự quên lãng. Phải trang bị cho nó sự căm giận và hãy biến nó thành vũ khí của người".

KLÊÔNG:

- Ta sinh ra không phải để chiến đấu. Ta là người lính tồi, nhưng lại là một quan toà trong sạch. Ta chưa hề giết một ai, ta chỉ biết làm việc và vì vậy

tên tuổi ta được kính trọng như vậy ở Êphext... Nhưng trong mình ta có cái này, (*rút con dao ra*) nếu sứ giả từ Đenphơ về đòi tội Êrôtxtơrát, nếu thần linh ân xá cho hắn, thì ta sẽ mang cuộc sống của ta đánh đổi lấy.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Pháp quan! Người nghĩ chưa chín rồi! Đưa con dao cho tôi, mọi người đang cần người sống.

KLÊÔNG: - Mạng sống của quan tòa sẽ còn có ý nghĩa gì nếu trong đô thị của ông ta những điều phi pháp thống trị!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Thì người cứ đưa dao cho tôi.

KLÊÔNG: (*Đưa dao*) - Người cầm lấy... Ta đã làm như vậy trong lúc tuyệt vọng... Giữa ý nghĩ và hành động còn có khoảng cách mà ít người có thể vượt qua được.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Hãy can đảm lên, chân lý đang thuộc về người.

KLÊÔNG: - Nếu người hiểu được là đạt đến chân lý thì khó khăn đến nhường nào. Hình như tất cả mọi người đều mưu mô ngăn cản pháp lý. (*Bỗng nhiên cương quyết, hăm dọa*) Chẳng nào ta còn

sống, ta vẫn là quan toà. (*Kêu to*) Lính
canh đầu! Lại đây! (*Với người nhà hát*)
Ta thề rằng cuối cùng thì cái tên bất
lương ấy phải nói lên sự thật. (*Người
coi ngục vào*).

NGƯỜI COI NGỤC: - Người lại cho gọi con, thưa
pháp quan?

KLÊÔNG: - Phải, hãy nhớ lấy đây là lần nói
chuyện cuối cùng giữa chúng ta. Nếu
người còn định quanh co trước mặt ta
như lần trước, thì ta sẽ ra lệnh cho
gông cổ người lại và sẽ tra tấn người
cho đến khi người phải thú nhận hoàn
toàn.

NGƯỜI COI NGỤC: - Thưa ngài Klêông, tôi làm gì
nên tội để phải hứng lấy cơn thịnh nộ
của người, tôi có nói với người những
lời bịa đặt đâu! Làm sao có thể lừa dối
một người như ngài được.

KLÊÔNG: - Câm miệng lại vào trả lời câu ta hỏi.
Người có bốn phạm canh giữ một tên
trọng phạm nguy hiểm. Người đã làm
đúng bốn phạm đó chưa?

NGƯỜI COI NGỤC: - Tôi không rời mắt khỏi tên vô

lại ấy lấy một phút. Ngày đêm tôi theo dõi cử chỉ của hắn.

KLÊÔNG: - Vậy nó lấy tiền ở đâu và tập bản thảo của hắn làm sao lại lưu hành trong thành bang này?

NGƯỜI COI NGỰC: - Quả thật tôi không biết, thưa ngài Klêông! Một lính ngực hèn mọn như tôi làm sao mà biết được cái việc trọng đại như thế.

KLÊÔNG: - Ai đã đến gặp Êrôttxơrát?

NGƯỜI COI NGỰC: - Chính ngài.

KLÊÔNG: - Đừng có giả bộ ngỡ ngẩn! Còn ai nữa đã vào trong ngực.

NGƯỜI COI NGỰC: - Tôi xin thề trước những người thân thích của tôi là không có ai cả. Ngay đến con ruồi tôi cũng không để lọt vào xà lim.

KLÊÔNG: - Người không muốn nói hả! Được! Để rồi trên vòng bánh xe tra tấn người sẽ phải khai hết!

NGƯỜI COI NGỰC: (*Quỳ sụp xuống*) - Xin Klêông hãy thương con.

KLÊÔNG: - Ai đã đến gặp Êrôttxơrát?

NGƯỜI COI NGỰC: - Lão già cho vay lãi Krixip.

KLÊÔNG: - Ta đã nghĩ đến hần, còn ai nữa?

NGƯỜI COI NGỰC: - Không còn ai cả.

KLÊÔNG: - Đừng nói dối! Người chỉ còn một chút hy vọng mong manh thoát khỏi cực hình.

NGƯỜI COI NGỰC: - Ngay cả với người, Klêông con cũng không dám nói.

KLÊÔNG: - Nghĩa là người thực sự muốn chết?

NGƯỜI COI NGỰC: (*Tuyệt vọng*) - Xin pháp quan hãy đại lượng thương con. Nếu con không nói thì cực hình đang đợi con, mà nếu con nói, thì con cũng chết. Con còn biết làm thế nào bây giờ?

(Klêmentin xuất hiện; nàng nghe thấy câu than thở cuối cùng của người lính).

KLÊMENTIN: - Hoàn cảnh của người lính này thật khó xử, ta hiểu lắm.

KLÊÔNG: (*Vội đứng dậy tiến đến đón nàng*) - Một vinh dự rất lớn cho pháp đình Êphetx, được lệnh bà hạn cố đến giữa những bức tường này.

KLÉMENTIN: - Ta đi qua đây và quyết định muốn biết công việc điều tra vụ án Êrôttxorát đã tiến hành đến đâu rồi.
(*Chỉ người lính*) Người này là ai?

KLÊÔNG: - Cai ngục, canh giữ Êrôttxorát. Nhưng tôi cho rằng trả lương cho hắn là thừa... Có nhiều kẻ lạ mặt đã lọt vào xà lim của phạm nhân trong số đó có một nhân vật quan trọng.

KLÉMENTIN: - Tên nhân vật đó, người có biết không?

KLÊÔNG: - Vẫn chưa biết.

KLÉMENTIN: - Người có muốn biết không?

KLÊÔNG: - Tất nhiên là tôi muốn biết. Trên vòng bánh xe hắn sẽ phải khai tất cả sự thật.

NGƯỜI COI NGỤC: (*Trước Klémentin, sợ đến gần chết*) - Không, thưa lệnh bà! Không! Không bao giờ tôi dám khai ra tên người đó, dù cho xác tôi có bị xé ra làm trăm mảnh. Xin người hãy yên tâm Klémentin!

KLÉMENTIN: (*Tránh xa hắn*) - Đồ ngốc! (*Yên lặng*)

lúng túng) Người có thể tha hấn;
Klêông! Người sẽ rõ điều mà người
muốn biết.

KLÊÔNG: (*Nhìn Klêmentin suy nghĩ*) - Tôi cho
rằng tôi đã rõ. (*Với người gác ngục*)
Cút ra ngoài kia! (*Người coi ngục định*
chạy ra) À không! Đợi ngoài cửa phòng
nhỏ kia, có thể ta cần đến người.
(*Người coi ngục ra*) Nào Klêmentin, tại
sao lệnh bà lại đến gặp Êrôtxtorát?

KLÊMENTIN: - Người định hỏi cung ta sao?

KLÊÔNG: - Vâng.

KLÊMENTIN: - Người có dám chắc là người có quyền
hỏi cung nữ nguyên soái Êphext
không?

KLÊÔNG: - Nữ nguyên soái Êphetx cũng là công
dân Êphetx và người đó phải phục
tùng luật pháp của thành bang này!

KLÊMENTIN: (*Giận dữ*) - Hãy thông minh hơn một
chút. Klêông, nếu coi ta là đối thủ của
người thì sẽ không có lợi gì cho người
đâu. Ta đã quen khi nói với ta, mọi
người phải nhớ đến địa vị tôi tớ của
mình.

KLÊÔNG: - Tôi sẽ cố gắng như tôi tớ của người, thưa lệnh bà. Tại sao lệnh bà đáng kính lại đến gặp Êrôttxơrát.

KLÊMENTIN: - Vì tò mò.

KLÊÔNG: - Chồng người có biết việc đó không?

KLÊMENTIN: - Đó không phải là việc của người.

KLÊÔNG: - Việc của tôi là phải biết tất cả những gì liên quan tới phạm nhân. Vậy Tixaphec có biết gì về cuộc thăm viếng đó không?

KLÊMENTIN: - Không, nhưng ta cũng định sẽ nói lại cho ông ấy biết.

KLÊÔNG: - Nhưng lệnh bà đã không nói, tại sao vậy?

KLÊMENTIN: - Chưa có điều kiện để nói.

KLÊÔNG: - Những ngày gần đây hai người chưa hề gặp nhau lần nào ư?

KLÊMENTIN: - Klêông! Ta không thích cái lối châm chọc của người. Ta có quyền tự do nói chuyện với chồng ta lúc nào mà ta muốn và nói điều gì mà ta thấy cần.

KLÊÔNG: - Dù sao thì cho đến phút này, lệnh bà vẫn chưa nói lại với chồng người về cuộc gặp gỡ đó. Nghĩa là có nguyên

nhân để người không nói ra phải không Klémentin?

KLÉMENTIN: - Hãy nghe đây Klêông; Người xục xạo định để tìm ra điều gì đó chỉ vô ích thôi. Ta đã tự đến pháp đình thì tốt hơn là người nên biết về cuộc nói chuyện giữa ta và Êrôtxtôrát. Người có còn nhớ cái buổi nói chuyện trong cung điện, ta đã không tin vào những điều người nói là Êrôtxtôrát phạm tội đốt đền thờ vì khát vọng vinh quang. Ta đã nghĩ hấn hành động như vậy vì một người đàn bà nào đó đã từ chối tình yêu của hấn. Người có thấy là chính ta đã đúng... Kẻ bất hạnh ấy đúng là đã mất đầu vì một người đàn bà...

KLÊÔNG: - Và người đó chính là lệnh bà?

KLÉMENTIN: - Người đã đoán đúng.

KLÊÔNG: - Ngay lúc ở trong cung ta đã hiểu điều đó, lệnh bà đã đột ngột thay đổi quyết định của mình và đứng về phía Êrita. Thế lúc nào thì Êrôtxtôrát hiểu ra điều đó?

KLÉMENTIN: - Điều gì?

KLÊÔNG: - Là hấn đã yêu lệnh bà.

KLÊMENTIN: - Ta đã nói là không ưa cái lối châm biếm của người. Người không có quyền nghi ngờ ta.

KLÊÔNG: - Tôi đã hiểu lệnh bà quá rõ và cũng không phải là thừa, nếu tôi cũng đã hiểu cả Êrôtxtôrát. Một mình hấn ta không thể nào bịa ra câu chuyện kỳ lạ này. Chính lệnh bà đã gợi ý cho hấn. Một chàng trai yêu đến nỗi mất cả lý trí. Một giả thuyết rất hay cho những nhà xử kiện chúng tôi. Còn người đàn bà được người ta đốt đến thờ đi vì mình, đó hầu như là một vinh quang thế giới! Klêmentin! Người đã có ý nghĩ tuyệt đẹp... Nhưng có điều là Êrôtxtôrát đã không chịu mất không như vậy. Chắc chắn là hấn đã đòi hỏi phải đưa một cái gì đó bù lại... Cái gì vậy?

KLÊMENTIN: - Người không được phép giở cái giọng ấy trước mặt ta. Hãy nhớ ta là chủ mà người chỉ là hạng tôi tớ.

KLÊÔNG: - Ta là tôi tớ cho thành bang này,

Klémentin! Và ta chỉ có một người chủ duy nhất đó là Êphetx mà ta hết lòng hầu hạ. Người đã thương lượng với hần thế nào? Người đã trả công cho tên vô lại ấy cái gì? Để được vinh quang cho mình?

KLÉMENTIN: - Ta sẽ không trả lời.

KLÊÔNG: - Klémentin! Người sẽ nói. Ta xin thế trước thần linh là tên cai ngục sẽ phải nói ra tất cả những gì hần đã biết về người.

KLÉMENTIN: - Ta không muốn nói thêm với người một điều gì cả. Ta sẽ đến gặp Tixaphec ngay và bằng quyền lực của mình ông ấy sẽ trừng phạt kẻ đã xúc phạm đến vợ ông ta.

(Quay ra định đi).

KLÊÔNG: - Đứng lại, Klémentin! Nhân danh chính quyền đã được nhân dân Êphetx trao cho, ta cấm người ra khỏi đây!

KLÉMENTIN: - Sao?

KLÊÔNG: - Người sẽ ở đây, trong pháp đình này cho đến khi ta tìm ra sự dính líu của

người vào vụ Êrôttxơrát! (*Gọi vào hậu trường*) Cấm không được thả Klêmentin!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Đứng đây! Pháp quan ạ! Đứng đây.

KLÊMENTIN: - Không, người sẽ phải ân hận về việc này một cách cay đắng! (*Ra*).

KLÊÔNG: - Cần phải thế, cần phải thế! Không thể lùi được nữa. Cái gì phải đến, sẽ đến. Hồi công dân Êphetx, các người có thể tin vào vị quan toà của mình. Trước kia người đó chưa hề lừa dối các người thì bây giờ và sau này cũng vậy. (*Quay vào hậu trường gọi*) Vào đây Krixip, ta đang đợi ông!

(*Krixip vào kính cẩn chào Klêông*).

KRIXIP: - Xin kính chào người, vị pháp quan công minh chính trực nhất! Cầu mong ngôi nhà của người bình an và các thần linh phù hộ cho người...

KLÊÔNG: (*Ngắt lời hắt*) - Hãy, cất cái trò hùng biện ấy đi, tên lừa đảo kia!

KRIXIP: - Tôi đã làm gì cho người giận dữ vậy? Klêông.

KLÊÔNG: - Dễ ông không biết gì về việc ông nhận được trát ta đòi?

KRIXIP: - Tôi làm sao hiểu được cái mảnh giấy khô khan như vậy! Có điều là hình như ở đây có sự hiểu lầm nào đó... Thông thường thì Krixip đưa ra toà những con nợ của hắn, chứ chưa hề bao giờ toà lại cho đòi Krixip cả.

KLÊÔNG: - Lão Krixip chuyên cho vay lãi kia, người bị kết tội đã có những dính líu với Êrôtxtơrát bằng cách phổ biến trong thành bang này bút tích của hắn với mục đích kiếm lời.

KRIXIP: - Chỉ có thế thôi ư? Nhưng thưa Klêông kính mến, đó là việc buôn bán các bản thảo thông thường nhất. Thế việc kinh doanh ấy ở Êphetx bị coi là tội lỗi từ bao giờ?

KLÊÔNG: - Từ khi nghị viện và nguyên soái Tixaphec ban hành sắc lệnh cấm không được nhắc đến Êrôtxtơrát, kẻ đã gây ra hoả hoạn và mọi hoạt động khác liên quan đến vinh quang của tên tội phạm đó.

- KRIXIP:** - Đúng tất! Nhưng lệnh đó được ban ra một tuần lễ sau khi có hoả hoạn. Còn người của tôi thì đã bán ra ngoài những bản chép tay ấy ngay từ hôm thứ hai... Sau khi sắc lệnh được ban hành tôi đã lập tức xé ngay những bản thảo đó đi.
- KLÊÔNG:** - Ông nói dối! Hiện nay ngoài chợ vẫn còn bán những bản thảo đó. Mà đến cả giá tiền cũng tăng lên nữa.
- KRIXIP:** - Thế có thần linh làm chứng là tôi không có liên quan gì đến chuyện đó. Người cứ thử nghĩ xem tôi đại gì lại liều mạng! Tôi bán hàng đồ da cá, hạt giống, đồ gỗ. Tôi đại gì đánh đổi tất cả những thứ đó lấy vài cuộn giấy chép tay để mà mất đầu! Mà bây giờ còn ai mua những cuộn giấy ấy. Theo pháp luật người mua cũng sẽ bị trừng phạt nặng không kém gì kẻ bán.
- KLÊÔNG:** - Krixip, ông đã hiểu luật như vậy mà vẫn vi phạm.
- KRIXIP:** - Để cho người tin tôi, tôi biết nên thế với người thế nào bây giờ?

- KLÊÔNG:** - Ta không cần thể thốt, ta cần chìa khoá kia!
- KRIXIP:** - Chìa khoá nào?
- KLÊÔNG:** - Chìa khoá kho của ông. Ta sẽ cho khám xét.
- KRIXIP:** *(Đưa chìa khoá cho Klêông)* - Đây Klêông! Người cứ khám đi, chỉ mất thì giờ vô ích thôi!...
- KLÊÔNG:** *(Gạt chìa khoá đi)* - Như vậy là không có ở đây. Vậy ông đã dấu chúng ở đâu. Những cuộn giấy đó dấu ở đâu? Ngoài cửa hàng hay trong nhà?
- KRIXIP:** - Thưa pháp quan tôi xin thể là người đã lầm.
- KLÊÔNG:** - Ông dấu ở đâu? Ông cho vay lãi kia, thôi được! Thôi được! Rồi ta sẽ tìm ra và lúc đó tội của ông sẽ nặng thêm. Quyết định đi.
- KRIXIP:** - Xin người hãy thương tôi, con gái tôi.
- KLÊÔNG:** - À! Ta hiểu ta rồi! Ông giấu ở phòng các bà! Ông biết là giấu ở đó ông có thể yên tâm, không một người lạ nào dám đặt chân vào phòng các bà ấy trong nhà ông. Ta nói đúng chứ hả! Ông im

lặng hả!... Ta sẽ ra lệnh khám xét ngay cả những căn phòng ấy!

KRIXIP: - Người định làm nhục lão già này, Klêông?

KLÊÔNG: - Ta muốn nghe ít ra là một câu nói thật (*gọi to vào hậu trường*) Này các người! Ta ra lệnh khám nhà lão cho vay lãi Krixip! Hãy lục soát mọi chỗ, đặc biệt chú ý đến phòng phụ nữ.

KRIXIP: - Hãy khoan (*Sợ hãi*) Klêông, ta sẵn sàng thành khẩn thú nhận tất cả... Ta nghĩ cũng chưa đến nỗi quá muộn.

KLÊÔNG: - Nói đi.

KRIXIP: - Đúng là tôi đã dấu các cuộn bản thảo trong phòng phụ nữ, mười lăm cuộn.

KLÊÔNG: - Vậy hả?

KRIXIP: - Một ông khách đã đặt mua.

KLÊÔNG: - Một người mua những mười lăm bản! Tại sao hắn lại mua nhiều thế?

KRIXIP: - Tôi làm sao biết được. Hắn trả tiền, nghề của tôi là giao hàng.

KLÊÔNG: - Hắn là ai?

KRIXIP: - Một người có danh vọng và tôi đã hứa giữ bí mật tên người ta.

KLÊÔNG: - Ai đi nữa cũng thế thôi. Nhiệm vụ của ta là phải biết tên hắn. Theo lệnh của Tixaphec, người mua những cuộn bản thảo cũng bị trừng phạt như người bán.

KRIXIP: - Nhưng tôi được hưởng quyền giảm tội, chính tôi chẳng đã thành khẩn thú nhận tất cả đấy ư?

KLÊÔNG: - Tôi sẽ lưu ý đến sự hối lỗi của ông. Tên người khách đó là gì?

KRIXIP: - Khốn khổ cho ông ấy! Rồi ông ấy sẽ ra sao?

KLÊÔNG: - Hắn sẽ bị bắt và bị tống vào ngục tối.

KRIXIP: - Thế hả! Người nhất định sẽ không thay đổi quyết định của mình chứ, Klêông?

KLÊÔNG: *(Quả quyết)* - Không bao giờ!

KRIXIP: - Lời hứa của vị pháp quan đấy chứ?

KLÊÔNG: - Ta thế như vậy.

(Tixaphec vào, Krixip trông thấy).

KRIXIP: *(Về độc ác ra mặt)* - Klêông, ông đang gặp vận. Người khách ta vừa nói đến, đang tự dẫn xác đến kia kìa! Ông chỉ

còn việc tổng giam hãm vào ngục tối.
Hãy quay lại đi.

(Không quay lại và nhìn thấy nguyên soái. Im lặng. Không lúng túng).

KLÊÔNG: *(Kính cẩn cúi đầu)*- Tôi rất sung sướng được chào mừng nguyên soái Êphext *(Nói với Krixip)*. Đi đi. Ta sẽ nói chuyện với người sau.

KRIXIP: *(Cười diễu cợt)* - Tôi đi ngay đây, thưa pháp quan, ngay đây... Và đừng có nuốt lời thề đấy.

KLÊÔNG: - Xéo ngay!

(Krixip kính chào Tixaphec rồi đi ra).

TIXAPHEC: - Ngoài kia nóng quá, nắng dữ dội như thiêu đốt. Mướt mồ hôi mới đến đây được. Người đang làm việc đấy à?

KLÊÔNG: - Nguyên soái thấy đấy, kẻ tôi tớ lúc nào cũng phải đứng ở vị trí của mình.

TIXAPHEC: - Phải, phải, nhưng đừng gắng sức quá... Người không còn trẻ trung lắm đâu, nên cần phải giữ sức...

KLÊÔNG: - Xin cảm ơn sự quan tâm của người.

TIXAPHEC: - Bốn phận của ta là trông nom đến các tôi tớ của mình.

KLÊÔNG: - Thưa nguyên soái xin người cho phép tôi được hỏi người một câu. Tại sao người lại mua bút tích của Êrôtxtơrát?

TIXAPHEC: - Ai? Ta ấy à?... Đó là điều lão toét! *(Bắt gặp cái nhìn sắc sảo của Klêông, vội chịu ngay)* À đúng, người nói đúng! Ta mua! Cái tên xỏ lá Krixip này định hại ta chắc! Để rồi ta sẽ cho nó một trận.

KLÊÔNG: - Tại sao người lại làm thế?

TIXAPHEC: - Thế đấy! Vì hiếu kỳ... Ta thấy là ta cần phải có một bản trong thư viện của mình.

KLÊÔNG: - Nhưng người đã đặt mua mười lăm bản.

TIXAPHEC: - Hẳn nói với người như vậy hả? *(Ghê tởm)* Bọn chúng nó thế đấy! Không thể tin vào ai được... Klêông biết không? Nhà vua Maxê-đoan khẩn cầu ta gửi cho một bản của Êrôtxtơrát, lại còn quốc vương Xiraquy và một số người rất có tiếng tăm nữa. Được xem tên trộm cướp ấy viết lách cái gì kể cũng hấp dẫn. Trong đó cũng có vài điều lý thú.

- KLÊÔNG:** - Người đang vi phạm luật pháp.
- TIXAPHEC:** - Ta vi phạm à? Có phải chính ta đã ban hành luật pháp đó không? Mà như vậy có nghĩa là ta điều khiển luật pháp chứ không phải luật pháp điều khiển ta. Nói tóm lại tất cả đều là những điều ngu ngốc không đáng để chúng ta bận lòng, ông bạn pháp quan thân mến của ta.
- KLÊÔNG:** - Người đang nêu một gương xấu!
- TIXAPHEC:** - Gương nào? Ta hành động rất kín đáo... Chỉ có con mắt tinh đời của ông mới nhìn thấy... Tóm lại ta phải nhắc ông lần nữa. Tất cả đều là những điều ngu ngốc, và lo sợ vu vơ. *(Với người nhà hát)* Nhắc ta một câu nổi tiếng nào có sức thuyết phục hơn!...
- NGƯỜI NHÀ HÁT:** - Câu của Xôphốc "Ai run sợ trước môi lo ngại vu vơ người đó sẽ phải sợ hãi thực sự!".
- TIXAPHEC:** - Đúng Xôphốc nói đúng *(Nhìn quanh)* Klêmentin đâu? Bọn đây tớ mách ta là nàng ở đây.
- KLÊÔNG:** *(Nghiêm trang)* - Thưa nguyên soái tôi đã cho bắt giữ vợ của người rồi.

TIXAPHEC: (*Sau một giây im lặng*) - Ngoài kia nóng quá, Klêông ạ. Không nên làm việc trong cơn nóng bức thế này, đầu óc người sẽ nhão ra mất.

KLÊÔNG: - Đầu tôi vẫn còn giữ được sự tỉnh táo của trí óc. Thưa nguyên soái vợ người đã bị bắt! Nàng bị kết tội là đã đến gặp Êrôtxtơrát và dính líu với hắn vụ này.

TIXAPHEC: (*Giận dữ*) - Tuyệt lắm Klêông, tuyệt lắm... Nhưng phải biết là khi người nói điều gì người nghĩ, thì hãy nghĩ đến cái điều người nói.

KLÊÔNG: - Tôi xin chịu trách nhiệm về mọi lời nói ra của mình.

TIXAPHEC: - Coi chừng đừng có phạm sai lầm đấy Klêông. Ngay cả với người, ta cũng không tha thứ cho những sai lầm như vậy. (*Với người nhà hát*) Ông hãy ra ngoài kia. Ông không cần phải nghe những điều đó. (*Người nhà hát bỏ ra*).

TIXAPHEC: (*Với Klêông*) - Người có bằng chứng gì không? Ai làm chúng?

KLÊÔNG: - Klêmentin không chối cãi việc đến

gặp Êrôttxơrát. Ra toà tên gác ngục đã khẳng định điều đó.

TIXAPHEC: - Cho mời Klêmentin!

KLÊÔNG: - Vâng! (*Ra rồi trở vào với Klêmentin*).

TIXAPHEC: - Thưa bà Klêmentin kính mến. Vị pháp quan đáng mến của chúng ta vừa kể cho ta nghe một câu chuyện lạ lùng.

KLÊMENTIN: - Ông ta cũng đã nói với tôi rất quái gở. Nếu sự thô bạo có thể thay thế được cho sự quái gở.

TIXAPHEC: (*Với Klêông*) - Người đã ăn nói thô lỗ với vợ ta?

KLÊÔNG: - Tôi đã nói với tư cách là quan toà

TIXAPHEC: (*Với Klêmentin*) - Bà có đến gặp Êrôttxơrát không?

KLÊMENTIN: - Không!

TIXAPHEC: (*Với Klêông*) - Còn người khẳng định là bà ấy đã ở chỗ hắn?

KLÊÔNG: - Tôi khẳng định.

TIXAPHEC: - Như vậy là một trong các vị nói dối, và sự dối trá sẽ bị trừng phạt. Trước các đáng thần linh các người Hy Lạp,

người Ba tư ta tin rằng kẻ nói dối sẽ bị trừng phạt.

KLÊÔNG: (*Gọi vào hậu trường*) - Điều tên canh ngục vào đây.

TIXAPHEC: - Chúng ta hãy nghe hắn nói... Nếu ông bạn của ta nói dối, hắn sẽ không còn là bạn ta nữa. nếu vợ ta nói dối, bà ấy cũng sẽ không còn là vợ ta nữa.

KLÊMENTIN: - Những lời vàng ngọc! Cần phải ghi ngay vào sách của vương thất. (*Người nhà hát vào*).

KLÊÔNG: (*Lao lại phía người nhà hát*) - Sao? Tên canh ngục đâu rồi?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Hắn đã bị giết rồi.

(*Im lặng. Tixaphec nghi ngờ nhìn Klêông và Klêmentin*).

KLÊÔNG: - Ai đã ra lệnh? (*Nhìn Tixaphec và Klêmentin*) Lệnh bà, hay nguyên soái?

KLÊMENTIN: - Cũng có thể là ông đấy, pháp quan ạ.
(*Quàng tay Tixaphec*) Ta đi thôi, chàng thân yêu! Sự nghi ngờ đã huỷ hoại trí óc hắn! (*Họ ra*).

KLÊÔNG: (*Tuyệt vọng chìa tay ra với người nhà*

hát) - Anh bạn hãy trả ta con dao! Ta van anh! Trả ngay ta con dao...

CẢNH V

(Lính canh đâu, lính canh đâu"! Tiếng gọi của Êrôtxtorát vang lên trong khi ánh sáng dần dần mạnh lên và chiếu sáng toàn bộ xà lim trong ngục. Trang trí gần giống như cảnh 1 và cảnh 3 có thêm giường, bên cạnh có bàn thấp để thức ăn, trên bàn một vò đựng nước, trong góc một bình cắm hoa lớn. Êrôtxtorát đang bức tức đi lại ở trong phòng).

ÊRÔTXTORÁT: - Lính canh đâu! Này, lính canh đâu, trốn ở đâu cả không biết. Sao sấm sét không đánh chết bọn chúng đi! Đồ vô dụng... Này, không còn có ai ở ngoài đó hả? Lính canh đâu! *(Klêông vào)*.

KLÊÔNG: - Làm gì mà kêu âm lên thế?

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi kêu vì ở đây không còn là nhà giam nữa mà là cái chuồng lợn. Đã 2 ngày rồi không ai thêm dòm ngó gì tới

đây cả. Pháp quan ơi, hãy nện cho bọn lính canh của người một trận nên thân vào - bọn chúng ăn lương chỉ phí thôi... Tù nhân phải được ăn uống, được tiêu hoá và, cái bô của họ phải được cọ rửa sạch sẽ, ấy thế mà cái tên lười nhác ấy cứ luôn luôn trốn tránh nhiệm vụ. *(Hắn lại kêu toáng lên)* Này lính canh đâu!

KLÊÔNG: - Đừng có kêu ồn lên! Hắn sẽ không vào nữa đâu.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tại sao?

KLÊÔNG: - Hắn bị giết rồi.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Bị giết rồi! Hà hà! Thấy chưa?... Thế ai đã giết hắn?

KLÊÔNG: - Hiện nay chưa rõ.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tiếc thật, thằng ấy cũng không đến nỗi tồi lắm!...

KLÊÔNG: - Nhất là với anh.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Thì đã sao! Lính canh cũng cần có thiện cảm với một người nào chứ! *(Suy nghĩ, đi lại phía bàn muốn uống nhưng vò nước đã cạn)* Mẹ kiếp đã hai

ngày rồi, không ai chịu mang vào đây một hóp nước! Đến lúc phải cử một lính canh mới rồi pháp quan ạ!

KLÊÔNG: - Đã cử rồi đấy.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Hấn đâu?

KLÊÔNG: - Trước mặt anh.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Người đùa.

KLÊÔNG: - Người không đáng để ta đùa.

ÊRÔTXTƠRÁT: - A, thật không ngờ! Êrôtxtơrát ơi! Hãy tự ghen với mình và vui lên! chính vị pháp quan kia đã gắn chặt vào với người bằng nghề canh ngục. Hừm!... Ta không thể ngờ lại có sự lạ lùng như vậy.

KLÊÔNG: (*Giận dữ*) - Ta không hiểu nhà người vui vẻ vì cái gì?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Vì cái gì à? Đã bao giờ ta lại dám nghĩ rằng Klêông danh giá nhường kia lại đi canh gác cho ta và chịu đồ bỏ cho ta.

KLÊÔNG: (*Độc ác*) - Hãy đi mà đồ lấy, đồ súc sinh!

ÊRÔTXTƠRÁT: (*Cười âm lên*) - Cũng vậy thôi, dễ

ngài không phải đi theo tôi vào cùng
chịu người... Đến chết cười mất!

KLÊÔNG: - Câm ngay.

ÊRÔTXTƠÁT: *(Tiếp tục cười vang)* - Klêông khôn
khổ kia ơi! Tại sao họ lại hạ bệ ngài
xuống quá thấp như vậy? Nhân dân
Êphetx này giận dữ vì cái gì?

KLÊÔNG: - Ta tự đến để coi giữ người,
Êrôtxtơát!

ÊRÔTXTƠÁT: *(Ngừng lại không cười nữa)* - Tự
đến? Lạ thật! Tóm lại thì cũng thế
thôi. Nếu là lính canh thì người hãy
vui lòng mang nước và thức ăn đến
cho ta! Ta đói lắm rồi! *(Klêông im lặng
và quay ra. Êrôtxtơát nói với theo)*
Mang cho ta khẩu phần 2 ngày đấy.
Nhà tù này còn nợ ta. Nhanh chân lên!
Nhanh lên anh lính mới tò te kia!
(Cười) Êphetx giờ cũng lắm thú vui
ghê *(Nằm dài trên giường. Người nhà
hát xuất hiện và cũng như mọi lần ở
góc sân khấu).* Anh bạn đến đây làm
gì?

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Ta có gây cản trở gì cho anh
không?

ÊRÔTXTÔRÁT: - Đừng có dí mũi vào những việc không liên can gì đến mình.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Việc gì ta phải dính vào. Ta chỉ theo dõi phần logic của sự kiện.

ÊRÔTXTÔRÁT: *(Nói)* - Ta đã thấy cái trò logic của anh rồi. Hãy để cho ta và cả cái tên ta nữa được yên! Có phải chính nguyên soái đã ra lệnh phải quên tên Êrôtxtôrát không? Thế thì các người hãy quên nó đi.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Thấy chưa! Người chỉ muốn người ta quên đi! Không, chuyện ấy không thể có được!... Quên người đi tức là tha thứ cho người.

ÊRÔTXTÔRÁT: - Tha thứ với lại không tha thứ!... Ôi! Các chư thần! Đã bao nhiêu vị pháp quan tụ họp trên đầu ta, con người khốn khổ này! Chưa bao giờ ta dám nghĩ đến chuyện sẽ hoãn được phiên toà đến hai nghìn năm sau.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Lúc đó toà sẽ còn nghiêm khắc hơn bây giờ nhiều đấy Êrôtxtôrát.

(Người nhà hát và Êrôtxtôrát nhìn nhau thù địch. Klông mang đĩa thức ăn vào, cả bình nước).

ÊRÔTXTƠRÁT: *(Diễn cợt với người Nhà hát)* : Lại thêm một nhà tư tưởng nữa!... Chắc chắn là hậu thế sẽ có dịp cười khi họ nghiên cứu đến con người này. *(Với Klêông)* Này, nước rửa bát ở đâu mà bọn nhà bếp vẩy tung lên thế?

KLÊÔNG: *(Không chịu nổi)* - Đứng dậy! Đứng dậy! Khi người lính canh vào thì tội nhân phải đứng dậy ngay! Này! *(Vung tay cho đĩa thức ăn đổ vào người Êrôtxtơrát)*.

ÊRÔTXTƠRÁT: *(Hoảng hốt nhảy ra khỏi giường)* - Nhẹ nhàng chứ Klêông, làm sao thế?

KLÊÔNG: - Câm đi, nếu không ta sẽ hất tất cả vào cái mặt đều cáng của mày. Chừng nào chưa dọn sạch xà lim này thì đừng có hòng ăn uống gì! Sau một phút ở đây phải được quét dọn sạch sẽ.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Biết rồi, biết rồi! Không cần ngại phải quá nóng như vậy! *(Thu dọn rác rưởi cơm canh, vỏ hoa quả dưới sàn)*.

KLÊÔNG: - Cái gì đấy?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Cái gì à! *(Giơ ra một cái vỏ)* Vỏ hoa quả, cái này là vỏ cam, còn đây là vỏ chuối.

KLÊÔNG: - Món tráng miệng của mày không đến nổi tồi lắm. Nhiều người trong thành này sẽ phát ghen lên với mày đấy. *(Nhìn cái bình)* Họ cho mày uống cả rượu vang nữa?

ÊRÔTXTORÁT: *(Cười)* - Vì lòng thương, chỉ vì thương hại thôi, Klêông! Dễ thường trong giây phút trước cái chết, con người ta không được ăn ngon và uống chút ít hay sao?

KLÊÔNG: - Giây phút trước khi chết của mày đã kéo dài quá đó. *(Thấy cái bình to)*. Thế cái gì đây?

ÊRÔTXTORÁT: - Cái bình hoa.

KLÊÔNG: - Trong xà lim mà cũng có vật trang trí quý giá thế này à? Nếu tên canh ngục còn sống thì ta sẽ cho nó trận nữa! *(Ngắm nghía cái bình)* Ai đã vẽ lên đây?

ÊRÔTXTORÁT: - Ngài không nhận ra à? Lạ thật...

KLÊÔNG: *(Chuyển sang nhìn Êrôtxtorát)*- Ai dám vẽ hình này lên cái bình này?

ÊRÔTXTORÁT: - Danh hoạ Vacnati, ông ta nói là mặt tôi có những nét độc đáo. Tôi tán

thành ý ông ta. *(Nhìn kỹ lại cái bình)*
Đôi mắt vẽ chưa đạt lắm, nhưng có thể
sửa thêm được. Bức tranh này còn
đang vẽ dở.

KLÊÔNG: - Vacnati sẽ phải trả giá đắt về cái tội
táo gan này. Nhân danh pháp quan
Êphetx...

ÊRÔTXTƠRÁT: - Cựu pháp quan...

KLÊÔNG: - Nhân danh là công dân Êphetx ta sẽ
đưa hấn ra toà về tội đã ca ngợi
phường trộm cướp!!! Nếu không thì
hấn hãy đưa ta ra toà về tội đập vỡ cái
bình của hấn. *(Giận sôi lên và đập vỡ*
bình).

ÊRÔTXTƠRÁT: *(Buồn bã)* - Klêông! Tại sao ngài lại
thù ghét tôi?

KLÊÔNG: - Vì tao căm ghét mày!

ÊRÔTXTƠRÁT: - Đáng buồn thật! Như vậy có nghĩa
là trái đất này quá chật cho hai chúng
ta!

*(Hai người nhìn nhau căm giận; sau
đó Êrôtxơrát thôi nhìn, đến ngồi cạnh
cái bàn nhỏ và ăn súp).*

KLÊÔNG: *(Oai vệ)* - Ăn xong mày phải rửa lấy bát đĩa và lau sàn. Ta sẽ không để cho mất trật tự nữa đâu. Mỗi một hạt bụi còn sót lại sẽ bị trừng phạt bằng roi vọt!...

ÊRÔTXTORÁT: - Khách đến thăm làm bản, chứ không phải tôi...

KLÊÔNG: - Sẽ không có khách khứa gì nữa đâu! Hiểu chưa! Đây là nhà tù chứ không phải rạp hát! *(Tixaphec vào)*.

TIXAPHEC: - Nói đúng đấy! Klêông! Nhưng đôi lúc cũng phải loại trừ trường hợp ngoại lệ.
(Trông thấy Tixaphec cả Klêông và Êrôtxtorát đều kính cẩn cúi chào).

KLÊÔNG: *(Ám đạm)*- Nguyên soái Tixaphec có thể đến thăm người nào mà mình thích, và vào lúc nào mà người muốn.

TIXAPHEC: - Ta cũng nghĩ như vậy. Vị chúa tể của thành bang này cần phải biết đến tình trạng của các phạm nhân nguy hiểm.
(Tiến đến phía Klêông) Ta muốn nói chuyện với ông... Klêông hãy nghe đây. Ta rất phiền lòng là đã xảy ra như vậy. Ta chỉ muốn phạt ông nhẹ

nhàng thôi. Chứ không muốn cách chức pháp quan của ông đi.

KLÊÔNG: - Tôi bằng lòng và vì thế tôi đã xin từ chức.

TIXÁPHEC: - Đó là việc của ông. Nhưng tại sao ông lại muốn làm tên canh ngục? Thế là thế nào? Thách thức hay làm sao? Cái trò hèn dối ấy chỉ đúng với loại người trẻ trung nóng nảy nào đó chứ không đúng với ông đâu. Không đúng một tý nào cả anh bạn thân mến. Không đúng đến một tí nào cả.

KLÊÔNG: - Thưa nguyên soái, tôi không hề mảy may nghĩ đến chuyện đứng đắn hay không. Với tôi điều quan trọng là làm gì có lợi cho dân. Ngày hôm nay thành bang của tôi đang trong cơn nguy khốn và cái điều nguy hại ấy lại bắt nguồn từ con người này. *(Chỉ vào Êrôtxtơrát)* Do đó chỗ đứng của tôi phải là ở đây.

TIXÁPHEC: - Ông đề cao thái quá sự nguy hiểm ẩn náu trong con người bất lương này! Nó là ai cơ chứ! Một tên bịp bợm không hơn không kém.

- KLÊÔNG:** - Tôi cũng đã nghĩ như vậy. Tixaphec...
Nhưng bây giờ tôi thấy mình đã lầm....
- TIXAPHEC:** - Tại sao?
- KLÊÔNG:** - Một vị nguyên soái không bao giờ lại
tìm gặp những tên bịp bợm.
- TIXAPHEC:** (*Lúng túng*) - Thế ông cho rằng ta đến
đây để gặp hấn chắc?... Chuyện ngu
ngốc... (*Gặp lại cái nhìn của Klêông và
chịu thua ngay*) Ừ được, được thôi!...
Ta đã đến để nói chuyện với
Êrôtxtơrát! Thì đã sao nào! Tại sao ta
lại cứ phải thanh minh cho việc làm
của mình.
- KLÊÔNG:** - Thưa nguyên soái, tôi không thỉnh
cầu người điều đó.
- TIXAPHEC:** - Thôi đi, người định thỉnh cầu gì ta?...
Klêông, trong đôi mắt ngươi, ta thấy
có sự oán trách đời đời. Và ta chán
ngấy chúng lắm rồi... Ngươi đi đi!
- KLÊÔNG:** (*Sôi tiết lên vì lời xúc phạm đó*) - Thưa
nguyên soái từ trước tới nay chưa bao
giờ người nói với tôi như vậy.
- TIXAPHEC:** - Trước kia ngươi là pháp quan. Còn

bây giờ người chỉ là tên coi ngục. Phải làm quen với hoàn cảnh mới của mình đi... Ra ngay! Khi cần ta sẽ gọi (*Klông ra*).

ÊRÔTXTORÁT: (*Vui mừng*) - Hoan hô! Hoan hô Tixaphec! Ông trị hấn được đấy! Đến lúc phải đặt cái tên tự cao ấy về chỗ cũ của hấn!

TIXAPHEC: (*Âu sầu*) - Ta không cần người khen.

ÊRÔTXTORÁT: - Ấy đừng, chúng ta không nên bắt đầu cuộc thương lượng như vậy. Tôi đợi người đã nhiều ngày rồi, thế mà ngay câu mở đầu người đã muốn chọc tức tôi sao?

TIXAPHEC: - Người đã chờ ta đến đây?

ÊRÔTXTORÁT: - Chứ sao. Trong những ngày, những giờ bị đầy đọa tôi vẫn đợi người, Tixaphec ạ. Tôi cảm thấy người đến gặp tôi và tôi đã cầu nguyện xin thần linh phù hộ cho ý định đó của người.

TIXAPHEC: - Hãy để thần linh yên, Êrôtxtorát! Người đã có quá nhiều quan hệ phức tạp với thần linh rồi... Còn đối với ta, thực ra ta muốn bàn với người về một vài việc...

ÊRÔTXTORÁT: - Đó là một vinh dự lớn...

TIXAPHEC: - Đúng thế. Ngay cả các quan chức trong triều cũng chưa có được cái ân xúng như vậy.

ÊRÔTXTORÁT: - Thưa nguyên soái, tôi rất quý trọng lòng tri ân của người.

TIXAPHEC: - Tốt lắm. Giờ ta vào thẳng ngay vấn đề. Có dư luận trong khắp thành bang này là nhà ngươi yêu Klêmentin.

ÊRÔTXTORÁT: - Xin nguyên soái đừng có tin.

TIXAPHEC: - Ta không ép người phải trả lời vội vàng như vậy. Đây là vấn đề vợ ta. Nhưng cũng không vì thế mà người sợ không dám nói sự thật...

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi đang nói với người sự thật, Tixaphec! Với Klêmentin tôi chưa hề có một chút tình cảm nào như tình yêu.

TIXAPHEC: (*Hơi phật ý*) - Sao lại thế? Mọi người đều nói...

ÊRÔTXTORÁT: - Họ còn thiếu gì để xì xào nữa, thưa nguyên soái. Họ chán ngấy cách sống không có âm mưu gì...

TIXAPHEC: - Điều đó thì có gì là lạ...Klêmentin trẻ đẹp, thông minh nhất trong thành bang này... Ngoài cô ấy ra, họ còn có thể yêu ai nữa?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Tôi cũng thấy đúng như người nói đấy, thừa nguyên soái, nhưng chính tôi cũng không biết tại sao tôi lại đứng trước sắc đẹp của Klêmentin. Nói chung thì hình như tôi quá thô lỗ đối với những tình cảm chân thành...

TIXAPHEC: (*Bắt đầu nổi nóng*) - Lạ thật! Lạ thật! Ta đã tin rằng anh đốt cháy ngôi đền vì tình yêu không đạt được với nàng, có thể nói - trong tình trạng điên cuồng cao thượng.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Làm gì có chuyện đó! Tôi chỉ muốn tên tôi bất tử. Niềm khát khao ngu ngốc được vinh quang không hơn không kém.

TIXAPHEC: (*Suy nghĩ*) - Hừm... Thật đáng tiếc.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Vâng, rất tiếc.

TIXAPHEC: - Đáng buồn.

ÊRÔTXTƠRÁT: - Rất buồn là...

TIXAPHEC: *(Thở dài)* - Đã không yêu tức là người không yêu. Có thể đây đúng là một âm mưu nào đó.

ÊRÔTXTORÁT: - Tất nhiên, thưa nguyên soái. Tôi còn biết có nguyên nhân những âm mưu ấy xuất hiện... Tất cả là ở chỗ Klémentin đã yêu tôi.

(Im lặng. Người của Nhà hát nhìn chăm chăm và lăm bắm điều gì đó tương tự như "có quỷ biết thế là thế nào")

TIXAPHEC: *(Với Êrôtxtorát)* - Người nói gì? nhắc lại đi!

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi vừa nói là Klémentin đã yêu tôi.

TIXAPHEC: - Nói láo.

ÊRÔTXTORÁT: - Thưa nguyên soái, tôi mà lại dám nói láo? Dù cho có lạ lùng đến đâu đi nữa thì sự thực là như vậy!

TIXAPHEC: - Bằng cứ đâu?

ÊRÔTXTORÁT: - Tình yêu có thể có bằng cứ gì ngoài việc là bà ấy đã ở đây.

TIXAPHEC: - Người định nói là Klémentin đã vào đây gặp người?

ÊRÔTXTORÁT: - Đúng thế tôi vào cùng với bà ấy thế nào được.

TIXAPHEC: (*Điên tiết*) - Câm ngay!... Nói đúng hơn, trả lời ngay vào câu nói.

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi đã trả lời rồi! Thưa nguyên soái... Klémentin đã đến đây thổ lộ tình yêu của mình và đã lăn vào ôm lấy cổ tôi.

TIXAPHEC: - Im đi!

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi không thể trả lời thâm lặng các câu hỏi của người.

Nếu người không thích nghe thì tại sao người lại hỏi?... Lạ thật tôi cứ nghĩ là người rõ chuyện cả rồi.

TIXAPHEC: - Đồ ngốc! Ta làm sao mà biết được!

ÊRÔTXTORÁT: - Thế tại sao người lại giết tên lính canh đi? (*Im lặng. Người Nhà hát lẩm bẩm câu gì đó*)

TIXAPHEC: (*Nói nhỏ*) - Ai nói với người thế?

ÊRÔTXTORÁT: - Không ai nói cả. Tôi đoán thế, khi biết là tên canh ngục đã bị giết. Tôi tự hỏi "Hắn đã gây trở ngại cho ai?"

TIXAPHEC: - Người cũng thông minh đấy,

Êrôtxtorát! Phải, chính ta đã ra lệnh giết hấn... Ta đã nghĩ ngờ... Và ta không muốn có một người nào đó chứng kiến cái nhục của gia đình ta. Nhưng không ngờ câu chuyện lại rắc rối đến như vậy.

ÊRÔTXTORÁT: - Khử hấn đi cũng tốt thôi!

TIXAPHEC: - Giờ đến lượt ngươi.

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi không phải là nhân chứng, mà đồng lõa.

TIXAPHEC: - Cũng thế thôi! Ngươi phải biến đi! Ngay ngày hôm nay ngươi sẽ chết!

ÊRÔTXTORÁT: - Khoan đã Tixaphec...! Đừng vội! Giết tôi còn dễ hơn giết tên lính canh đó. Nhưng nếu hấn cầm miệng sau khi chết thì tôi lại nói được. Cuộc yêu đương của vợ người với tôi đã được mô tả trong tập Papiruyt mới và tập giấy đó được cất giấu kỹ lưỡng, trong tay những người tin cậy. Nếu tôi chết thì ngay sáng mai mọi người dân Êphext sẽ biết rõ là Klêmentin đã vuốt ve Êrôtxtorát như thế nào?

TIXAPHEC: - Ai người ta thêm tin vào những điều

người viết! Một thằng điên thì muốn viết gì mà chẳng được.

ÊRÔTXTORÁT: - Trong đó có những tình tiết hấp dẫn mà không ai có thể nghĩ ngờ được vào sự chính xác của tác giả... Một nốt ruồi dưới vú bên trái, một cái sẹo mờ ở đùi non bên phải... Những chi tiết ấy không thể nghĩ ra được mà phải nhìn thấy...

TIXAPHEC: (*Ngột ngạt*) - Đúng! Người nói đúng!

ÊRÔTXTORÁT: - Tixaphec! Tôi là người sống đúng đắn. Tôi chẳng khoái gì cái trò chinh phục các bà. Cái gì đã qua ta cho qua đi.

TIXAPHEC: - Sao? Như vậy là cả cô ấy cũng sẽ chết.

ÊRÔTXTORÁT: - Liệu có nhiều xác chết quá không, thừa nguyên soái. Người sẽ được gì nào? Lòng thương hại ư? Không bao giờ! Không ai thương hại những anh chàng bị lừa, mà với họ, người ta chỉ chế giễu... Nguyên soái Êphext bị mọc sừng! Điều đó chẳng làm cho ai thích kể cả thường dân Êphetx và quốc

vương Ba Tư! Hãy nghĩ đến uy tín của mình Tixaphec!

(Tixaphec suy nghĩ lung lăm, ông tiến lại phía giường ngồi xuống và yên lặng ăn súp).

TIXAPHEC: *(Tiếp tục nghĩ đến điều gì đó)* - Họ cho người ăn súp loăng thế này à?

ÊRÔTXTORÁT: - Đó là công việc của Klêông! Trước đây họ cho ăn khá hơn.

TIXAPHEC: - Khi nào xúc động là ta phải ăn một cái gì đó.

ÊRÔTXTORÁT: *(Nói to)* - Người không cần hỏi, ăn đi, đừng ngại. Chúc người ăn ngon.

TIXAPHEC: *(Đổi đĩa)* - Thế người định khuyên ta phải làm gì?

ÊRÔTXTORÁT: - Thừa nguyên soái người cần đến lời tôi khuyên.

TIXAPHEC: - Tất nhiên khi nhắm món này chắc người cũng đã nghĩ đến cách giải quyết? Êrôtxtorát! Ta nghe theo người.

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi là người quá nhỏ mọn.

TIXAPHEC: - Có thể thôi cái trò vờ vịt ấy được rồi! Nếu là Tixaphec người sẽ làm gì?

ÊRÔTXTORÁT: - Ô, nếu tôi là Tixaphec thì tôi sẽ hành động khôn ngoan hơn. Tôi sẽ không xử Êrôtxtorát và cũng không ân xá cho hắn. Tôi sẽ cho hắn tự do, nhưng cho cách nào đó để hắn lệ thuộc vào tôi.

:TIXAPHEC: - Mơ hồ, mơ hồ lắm. Nên nhớ là ta không đòi xử tội người mà là đồng bào của người muốn thế. Nội nhật hôm nay hoặc ngày mai sứ giả sẽ từ Đenphơ trở về và sẽ cho biết ý muốn của thần linh. Ta chắc rằng các thần linh đều muốn người phải chết.

ÊRÔTXTORÁT: - Hãy nghe đây Tixaphec! Người có muốn nghe tôi kể, tôi đã không tin vào sức mạnh của thần linh như thế nào không? Người đừng sợ. Trong câu chuyện của tôi sẽ không có một chút phỉ báng nào cả. Chuyện đó xảy ra cách đây hai năm. Lúc đó việc buôn bán của tôi rất tồi tệ. Tôi bị phá sản, nhưng không mất hy vọng. Tôi mơ ước có nhiều tiền ngay một lúc, cái mơ ước chỉ bọn tuyệt vọng cờ bạc mới có. Mà

tôi lại là một người như vậy... Tôi quyết định phải chơi trội gà. Tôi bèn vay của lão chủ hiệu cầm đồ 500 đồng, về mua một con gà nói cứng cựa. Nó không phải là gà mà là con vật phi thường! Con gà lông đỏ, mỏ điều hâu và cựa phượng hoàng làm cho bất cứ một kỵ sĩ nào cũng thêm muốn. Cả tháng trời tôi chăm sóc cho nó ăn tói và dạy nó thi đấu. Cho đến khi thấy nó đã hung dữ và mạnh mẽ như một tên lính chiến Kit, tôi liền ra chợ tìm gặp lão nhà giàu Têôđô có nhiều gà trội hay nhất Êphetx và đánh cuộc với lão ta là không có một con gà nào hấn nuôi có thể địch nổi con gà nòi hung đỏ của tôi. Lão Têôđô đồng ý và chọn con gà ô của lão làm đối thủ với gà của tôi. Chúng tôi đặt cược với nhau một ngàn đồng. Tôi đã vay số tiền đó của lão cho vay lãi vì tin chắc vào thắng lợi của con gà nòi hung đỏ kia. Cả chợ xúm vào xem chơi gà, con gà của tôi to gấp hai lần địch thủ của nó, nên khi trông

thấy, lão Têôđo mặt tái đi và nói "Êrôtxtorát! Rõ ràng là con của anh khoẻ hơn con của lão. Anh cho ta được cầu khẩn thần linh phù hộ con gà ô nhỏ bé của ta chứ?! Tôi cười âm lên và nói lão cứ cầu đi! Điều đó cũng chẳng giúp thêm gì cho nó đâu! Và cuộc đấu bắt đầu. Con gà hung tấn công con ô đến nổi trụi cả lông đi... Đá nhau độ năm phút, con ô bắt đầu đuối sức, và tôi thấy rõ là chỉ cần một tý nữa thôi là con hung của tôi sẽ xé xác đối thủ nó ra từng mảnh. Và đúng lúc này lão Têôđo vội ôm lấy con ô của hắn và nói! "Êrôtxtorát ơi! Cho phép ta một lần nữa được cầu khẩn thần linh phù hộ cho con ô bất hạnh của ta nhé"! Cầu đi! Tôi trả lời. Chúng tôi lau sạch những vết thương trên mình những dũng sĩ của mình. Lão Têôđo thì thầm điều gì đó vào tai con quỳ ô của hắn và tiếp tục thả nó vào đấu tiếp. Và người có thể tưởng tượng được không, Tixaphec! Cái con ô đó lại đấu khoẻ

như vừa được tiếp thêm sức mạnh, hình như nó chưa hề bị cào xé bởi con hung của tôi. Con gà hung này cũng không chịu thua kém. Tôi đã chẳng nói với người sao! Nó không phải là gà mà là một con vật phi thường! *Éraklét* đội lốt gà đấy! Nó nhảy xổ vào con ô và mặc dầu đã bị mất một mắt trong khi đánh nhau nó đã quật đối thủ của nó đến nỗi con kia kêu lục cục như gà mái và ngã nghiêng về một bên. Một lần nữa lão Têôđo lại xin ngừng đấu và xin được khấn vái thần linh giúp đỡ. Tôi đã thấy cái chết hiển nhiên của con ô, nên đã rộng lượng bằng lòng. Lão Têôđo lại cầu xin cho con gà của hắn và cuộc tái đấu bắt đầu! Ôi kỳ diệu! Hình như con ô sống lại! Cái sinh lực mạnh mẽ nhường kia đã từ đâu tới! Nó nhảy bổ vào con hung mỗi một của tôi mà tấn công. Nó dùng cựa đá rách ngực và mổ đúng vào tim... Và thế là... Con hung của tôi tắt thở. Tôi quăng cho lão Têôđo một ngàn đồng

adrakhơ, chạy ra ngoài phố, giang tay lên trời và kêu lên: "Xin thần linh tha tội cho tôi vì tôi đã không tin vào sức mạnh của người. Người đã làm phép lạ và tôi đã bị trừng phạt". Lúc ấy có một người nô lệ già tiến lại gần tôi, vừa cười vừa nói "Anh ngốc ơi làm gì có thần linh". Anh mù thì có! Mỗi lần ngừng chọi để cầu khẩn thần linh, thì bọn đầy tớ của lão Têôđô đã kín đáo đánh tráo con gà ô đã mổ một bằng con gà ô khác hoàn toàn mới..."

Tôi đã khóc vì tức giận và sau đó tôi bắt đầu cười vì tôi đã bắt đầu tìm ra cho mình một sự thật vĩ đại: "Sự sảo trá của người ta còn mạnh hơn thần linh! Tôi đã mất một nghìn đồng để có được cái chân lý đó. Tixaphec! Nhưng tôi cũng xin biểu không người đấy.

TIXAPHEC: (*Suy nghĩ*) - Thú vị đấy, nhưng ta chưa hiểu người định khuyên ta điều gì?

ÊRÔTXTORÁT: - Thay gà, Tixaphec: Sứ giả từ Đenphơ có thể loan báo cái ý muốn đó của thần linh, có lợi cho nguyên soái

đấy, nhưng đối với người thì lợi hơn là tôi phải sống và hầu hạ người.

TIXAPHEC: - Người có chắc thế không?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Chắc quá đi chứ! Sự hỗn độn đang thống trị Êphetx. Người Hy Lạp không phản nản gì về người Ba Tư, nhưng họ lại chỉ vờ phục tùng bạo chúa, và chờ đợi cái phút có thể tống người ra khỏi cung điện. Hãy cử tôi làm người cai quản đó! Ngay bây giờ tôi có thể tụ tập độ một nghìn tên đầy tớ mà chỉ cần tới số lượng trung bình thôi. Họ sẽ theo tôi tới cùng trời cuối đất. Chúng tôi sẽ tống cổ bọn nghị viện, sẽ phá tan pháp đình. Người sẽ lập lại một trật tự mới ở Êphetx, còn tôi sẽ theo dõi phần thực hiện. Êrôtxtơrát được kính trọng và người ta sẽ sợ Êrôtxtơrát! Đến cả thần linh cũng tha thứ cho sự táo tợn của hần. Mà biết đâu Êrôtxtơrát cũng là thần linh đấy hả? Người ta kể lại là mục xem bói ngoài chợ đã chẳng kêu rống lên rằng tôi chính là con của thần Zót.

TIXAPHEC: *(Điều cốt)* - Người trả cho mụ ta bao nhiêu?

ÊRÔTXTORÁT: - Tôi đã thay gà, Tixaphec. Và tôi còn tiếp tục làm như vậy cho đến khi con gà hung của tôi không thể ngã gục xuống nữa.

TIXAPHEC: - Các vị tư tế sẽ nói sao?

ÊRÔTXTORÁT: - Các vị ấy sẽ im lặng! Chính họ cũng đã bị xỉ nhục. Cơn giận giữ trừng phạt của thần Zót đâu rồi? Mũi tên thần thánh của Actêmit đâu rồi? Tôi vẫn sống và khoẻ mạnh... Chỉ còn có hai trường hợp. Nói chung chẳng có thần linh nào cả. Hoặc chính tôi là thần linh.

TIXAPHEC: - Không ngu ngốc, hoàn toàn không ngu ngốc... Còn công việc riêng của chúng ta sẽ ra sao?

ÊRÔTXTORÁT: - Công việc gì, Tixaphec: Vợ người vẫn chung thuỷ với người. Còn cái bọn đơm chuyện kia thì để tôi rút lưỡi họ đi ở ngoài quảng trường. Nguyên soái người hãy suy nghĩ về dự kiến của tôi. Đối với người Hy Lạp thì người là người ngoài và lại người thì già...

TIXAPHEC: - Khế chứ, đừng bốc quá thế!

ÊRÔTXTƠRÁT: - Xin lỗi, Tixaphec, thời gian là thời gian. Người không còn là con người cách đây ba chục năm nữa. Bây giờ người cần phải có bàn tay cứng rắn trong thành bang này, và người nào đó tốt hơn, người sẽ không tìm ra đâu.

TIXAPHEC: - Ta cần phải suy nghĩ. *(Ăn súp một cách chậm chạp, sau đó ướm oải gạt cái thìa sang một bên và gục đầu xuống).*

ÊRÔTXTƠRÁT: - Người làm sao thế? Thưa nguyên soái, trong mắt người đầy nước mắt.

TIXAPHEC: - Tại món súp này có nhiều hành và hạt tiêu quá!

ÊRÔTXTƠRÁT: *(Hơi diều cợt)* - Tôi không để ý.

TIXAPHEC: - Im đi Êrôtxtơrát! Người không thể hiểu được tuổi già đáng buồn như thế nào... Người có biết là ta chẳng hề thích làm nguyên soái một tý nào. Đối với ta thì ta vẫn chỉ là một người đánh cá. Ta yêu cá và cá yêu ta. Ta sung sướng nếu được ngồi ở bờ biển với cái cần câu trong tay. Nhưng thay vào đó ta lại phải sống trong cung đình và cai

quản cái bọn lúc nào cũng căm ghét ta. Ta rất yêu vợ ta nhưng ta thì lại già và không có quyền van xin nàng lệ thuộc vào ta. Ta chờ đợi nàng phản bội ta và ta đã tưởng điều đó chỉ là nỗi khổ tâm duy nhất của riêng ta ấy thế mà nó lại trở thành vấn đề quốc gia đại sự. Đáng lẽ ta không nên làm nguyên soái mới phải. Ta chỉ muốn sống những ngày cuối cùng này cho riêng ta chứ không phải cho lịch sử. Nhưng có ai thèm đoái hoài đến nguyện vọng của ta đâu! (*Quả quyết*) Ta không thể tha tho người được. Êrôtxtôrát! Điều đó kêu gọi sự bất bình trong nhân dân! Thế này! Nếu có thể như thế này được, thì tự người sẽ chạy trốn khỏi cái nhà ngục này..

ÊRÔTXTÔRÁT: - Trước đây thì có thể như thế, còn bây giờ... Klêông đang canh giữ tôi!

TIXAPHEC: - Đúng thế, Êrôtxtôrát!... Không thể mua chuộc hắn được. Hắn là một tên cuồng tín...

ÊRÔTXTÔRÁT: - Thế thì biết làm thế nào?

TIXAPHEC: - Ta không biết, người thử nghĩ xem...
(*Ấn súp*) Người cắt bánh mỳ bằng gì?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Thừa nguyên soái tôi không cắt mà
bẻ bằng tay. Tù nhân không được phép
dùng dao... Nếu tôi có dao...

(*Đưa dao của mình cho Êrôtxtơrát*)
Cầm lấy, con dao này sắc và tiện lợi.

ÊRÔTXTƠRÁT: (*Dấu con dao đi*) - Xin cảm ơn người!
Người thật khôn ngoan và rộng lượng..

NGƯỜI NHÀ HÁT: (*Bất bình*) - Người làm gì thế
Tixaphec?

TIXAPHEC: (*Không bằng lòng*) - Anh bạn ạ, ta
không hỏi ý kiến của anh.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người cho rằng cho Êrôtxtơrát
tự do và quyền lực là công bằng hay
sao?

ÊRÔTXTƠRÁT: - Đừng dây dưa vào việc của chúng
tôi! Anh theo rồi phần lôgích, có phải
thế không? Mà chính lôgích đã chỉ cho
nguyên soái đây hành động như vậy,
khi người đã định...

TIXAPHEC: - Hấn nói đúng... Hãy để chúng ta yên
và đừng dính vào! (*Người nhà hát im*)

lặng ngời xuống một góc sân khấu). Ta đi thôi! (Gọi to) Klêông! (Klêông vào).

TIXAPHEC: - Ta đã nói chuyện với tên bịp bợm này, và cuộc nói chuyện làm cho ta thú vị. Bây giờ thì mở mắt cho to ra và đến ngày ấn định hãy dẫn nó nguyên vẹn không xây sát ra toà.

KLÊÔNG: - Xin tuân lệnh người, thưa nguyên soái! Bao giờ thì sứ giả từ Đenphơ trở về?

TIXAPHEC: - Nếu lúc về không xảy ra chuyện gì?

KLÊÔNG: *(Nghĩ ngợi)* - Chuyện gì có thể xảy ra với sứ giả?

TIXAPHEC: - Thiếu gì chuyện có thể xảy ra... Biến động, sóng dữ, thuyền bè đắm luôn...

KLÊÔNG: - Ý người định nói sao? Thưa nguyên soái.

TIXAPHEC: - Tất cả nằm trong quyền lực của thần linh, Klêông, tất cả trong quyền lực của họ. *(Đi ra).*

KLÊÔNG: *(Vào trong xà lim giam Êrôtxtơrát)* - Người đã nói gì với Tixaphec? Ông ta là nguyên soái còn tôi chỉ là tên cờ bạc, biết nói chuyện gì được!

KLÊÔNG: - Các người đã nói gì?

ÊRÔTXTORÁT: - Về thời tiết.

KLÊÔNG: - Đừng đùa Êrôtxtorát! Ta cảm thấy Tixaphec đang chuẩn bị một âm mưu gì đây! Trả lời đi! Nếu không...

ÊRÔTXTORÁT: - Đừng dọa tôi. Bây giờ tôi không sợ gì hết. Hơn nữa anh là ai mà ta phải trả lời kia chứ! Lính canh ngục thì phải biết chỗ đứng của mình và đứng có hời đến điều mà hấn không có quyền được biết.

KLÊÔNG: - Nay Êrôtxtorát, ta nói với người vì hy vọng là trong tâm hồn người hãy còn sót lại ít ra là một chút lương tâm. Người là người Hy Lạp, người ở Êphetx mà cũng đi gây cho quê hương mình, đồng bào mình một vết thương như vậy à? Ta xin người đừng gây thêm những tàn phá mới và cái chết cho thành bang chúng ta! Người đã âm mưu gì với Tixaphec? Nhân danh tất cả công dân Êphetx ta cầu xin người đừng tiếp tay cho những âm mưu đen tối của hấn... Nếu người muốn ta xin

quỳ xuống trước mặt người. Kẻ phạm tội ghê gớm nhất cũng có thể được hưởng sự khoan hồng. Nếu trong hắn còn thức tỉnh lòng ăn năn hối lỗi.

ÊRÔTXTORÁT: - Im đi! Thưa ngài cựu pháp quan ạ, Ngài thừa hiểu là dùng bạo lực thì không ăn thua gì, nên bây giờ ngài lại định làm cho ta cảm động ư? Không ăn thua gì đâu! Cút đi và hãy chờ cái phút chính ta sẽ quyết định vận mệnh của người.

KLÊÔNG: *(Quay lại phía người nhà hát)* - Có phải lúc này anh ở đây không? Họ âm mưu với nhau cái gì vậy?

(Trong khi đó Êrôtxtorát rút dao găm dấu trong mình ra và tiến lại sau lưng Klêông).

NGƯỜI NHÀ HÁT: *(Nhảy ra khỏi chỗ của mình)* - Klêông! Quay lại!

(Klêông quay phắt lại, Êrôtxtorát đứng lặng với con dao trong tay).

ÊRÔTXTORÁT: *(Giận sôi lên)* - Mà y đã hứa là không can thiệp vào!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Xin lỗi, điều đó ngoài ý muốn của tôi.

ÊRÔTXTORÁT: (*Với Klêông*) - Bây giờ ra ngay khỏi đây, và nếu người không cản trở ta nữa, ta sẽ cho người được sống.

KLÊÔNG: - Ta sẽ không buông người ra đâu, Êrôtxtorát!

ÊRÔTXTORÁT: - Thế hả? Nếu vậy thì người phải chết. (*Tiến lại phía Klêông, trong khi Klêông lùi dần về phía tận cùng sân khấu*).

NGƯỜI NHÀ HÁT: (*Đưa dao cho Klêông*) - Dao của người đây, Klêông!

ÊRÔTXTORÁT: (*Lùi lại*) - Anh không được can thiệp vào! Không được!

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tôi buộc lòng phải can thiệp vào, Êrôtxtorát! Tôi không biết chi tiết xung quanh cái chết của anh, nhưng tôi tin rằng không có một người đồng thời nào với tôi lại không dừng cảm ngăn cản con đường anh đang lao vào. (*Với Klêông*) Cầm lấy dao đi pháp quan ạ! Người không còn cách nào khác đâu! Nếu tôi sống trước đây hai

ngàn năm thì tôi cũng hành động như vậy.

(Klông cầm lấy con dao ở tay người nhà hát)

ÊRÔXTÔRÁT: *(Sợ, nổi sợ trước khi chết)* - Người không được giết tôi Klông! Kẻ nào giết phạm nhân trước khi tòa tuyên án kẻ ấy bị xử tội chết.

KLÔNG: - Tại sao! Êrôxtôrát. *(Tiến tới phía hắn).*

Ánh sáng trong xà lim tắt lịm. Nghe thấy tiếng vật lộn, sau đó lặng dần và trong bóng tối nghe thấy tiếng đá đổ ầm ầm, kèm theo tiếng hát giọng nam, lúc đầu tiếng hát nhỏ sau to dần vang lên trang nghiêm. Ánh sáng lại sáng lên. Klông đứng cúi đầu trên xác Êrôxtôrát).

KLÔNG: *(Với người Nhà hát)* - Lần đầu tiên trong đời ta đã giết người.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người đã thực hiện bản án.

KLÔNG: *(Đau đớn)* - Ta đã giết...

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Người đang bắt đầu cuộc chiến đấu!!!

(Tiếng đá đổ ầm ầm bài hát to dần lên).

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Cái gì vậy?

KLÊÔNG: - Họ xây lại đền thờ nữ thần Áctêmit.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Ai?

KLÊÔNG: - Họ... Nhân dân Êphetx.

NGƯỜI NHÀ HÁT: - Tên tuổi họ? Hãy kể ra một tên... Điều đó vô cùng quan trọng với chúng ta... Nào, nói đi?

KLÊÔNG: *(Bất lực)* - Ta không nhớ...

(Từ chiều sâu sân khấu vang lên tiếng đập đá, tiếng đá dội và tiếng bài ca).

MÀN

**KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI
VỤ ÁN ÊRÔTXTORÁT**

Tác giả: **GRIGÔRI GÔRIN**

Người dịch: **MINH NGỌC**

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

CÔNG TY MINH THÀNH - BỘ CHỈ HUY QUÂN SỰ

TP. HỒ CHÍ MINH

*** ***

Chịu trách nhiệm xuất bản

HÀ ĐÌNH CẦN

Chịu trách nhiệm bản thảo

NGÔ THẾ OANH

Biên tập

THẾ NGỌC

Trình bày bìa

NGÔ TRỌNG HIẾN

Sửa bản in

BAN BIÊN TẬP

In 500c khổ 14,5x20,5 tại Công ty In Văn hóa Sài Gòn.

Giấy phép xuất bản số 93-2006/CXB/054-26/SK cấp ngày 25-1-2006.

In xong và nộp lưu chiểu Quý II - 2006.

Tủ sách Kiệt Tác Sân Khấu Thế Giới ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sâu tằm, nghiên cứu, dịch thuật...có ảnh hưởng lớn không chỉ về sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung.

Từ các tác phẩm cổ đại với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của sân khấu thế giới như thời đại Phục hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với các bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

VU AN EROTXTORAT

Giá: 20.000đ